

GRAFIKAI SZEMLE

SZAKFOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

A KÖNYVNYOMDÁSOK SZAKKÖRÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Szerkesztőség:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Megjelen minden hó 20-án.

Kiadóhivatal:
Budapest, V., Hold-utca 7.

Könyvnyomdák és betűöntődéek a magyar korona országainak területén.

BUDAPESTEN.

<p>KÖNYVNYOMDÁK:</p> <p>I. KERÜLET (VÁR). Magyar kir. Államnyomda, Nándor-tér 1. Egyetemi nyomda, Iskola-tér 3. Szent Gellért-nyomda, Döbrentey-utca 18.</p>	<p>Országgyűlési Értesítő Nyomdája, Megyeház-utca 11-13. Pallas, irodalmi és nyomdai részvénytársaság, Kecskeméti-utca 6. Pardavy József, Lipót-utca 6. Poldini Ede és Társa, Ferencz József-rakpart 32. Süsz Dávid, Haltér 5. Ullmann József, Régi posta-utca 4. Várnai Fülöp, Régi posta-utca 3. Wodianer F. és Fiai, Sarkantyús-utca 3.</p>	<p>Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság, Hold-utca 7. A Pesti Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, Dorotya-utca 14. Pollák M. Miksa, Bálvány-utca 21. Preszburger Frigyes, Arany János-utca 14. Spitzer és Fischer, Nádor-utca 17. Schlesinger és Kleinberger Bálvány-utca 18. Vayda és Hamburger, Nádor-utca 19. Weismann (sz. Laszk) E., Nádor-utca 18.</p>	<p>Kunusy Vilmos és Fia, Teréz-körút 38. Löbl Dávid, Andrássy-út 19. és Szerecsen-utca 20-24. Magy. kir. államvasutak menetjegy-nyomdája, Csengery-utca 33. Mahrer Testvérek, Szerecsen-utca (államv. nyugdíjint. palotája). Markovits és Garai, Lázár-utca 13. Nagel István, Nagymező-utca 40. Nemzeti nyomda (tulajd. Wiener Izidor), Eötvös-utca 19. Neumayer Ede, Szerecsen-utca 35. Pitzger Izidor, Kazinczy-utca 35. Preszburger Tivadarné, Teréz-körút 41. Posner K. Lajos és Fia, Csengery-utca 31. Pollacsek Mór, Révai-utca 5. Quittner József, Szerecsen-utca 1. Rigler József Ede, Rózsa-utca 55. »Unio«-könyvnyomda közkereseti-társaság, Dalnok-utca 3.</p>	<p>»Pannonia«-nyomda Rombach-utca 8. Eisner Géza és Bihari Mór, Sip-utca 4. Propper Leó, Erzsébet-körút 22. Zeisler M., István-tér 17.</p>
<p>II. KERÜLET (VIZIVÁROS). Bagó M. és Fia, Ponty-utca 4. Heislér János, Várkert-rakpart 1. Müller K. (Münster K.), Albrecht-út 5. Weisz Testvérek, Pala-utca 5.</p>	<p>V. KER. (LIPÓTVÁROS). Bendiner A., Arany János-utca 18. Czettel és Deutsch, Bálvány-utca 12. Fuchs Samu és Társa, Kálmán-utca 15/b. Gansel Zsigmond, »Minerva«-nyomdája, Sas-utca 29. Hornyánszky Viktor, Arany János-utca 1. Hungaria Könyvnyomda és kiadó-üzlet, Váci-körút 34. Kálmán M. és Társa, Vadász-utca 32. Kanitz C. és Fiai, Vadász-utca 26. Kaufmann József, József-tér 13. Károlyi György, Rudolf-rakpart 7. Kertész József, Mária Valéria-utca 11. Kollmann Fülöp, Arany János-utca 34. Légrády Testvérek, Váci-körút 78. Lőw Ede, Váci-körút 80. Márkus Samu, Gyapju-utca 8.</p>	<p>VI. KER. (TERÉZVÁROS). Beck és Vas, Király-utca 58. Özv. Borúth Elemérné, Mozsár-utca 8. Budapesti könyvnyomda-és kiadó-szövegkezelő, Kemnitzer-utca Bróza Ottó, Váci-körút 17. »Corvina«-nyomda Révay-utca 14. »Európa« irodalmi és nyomdai részv.-társ. Ó-utca 12. Fővárosi könyvnyomda, vonalozó- és könyvkötő-részvénytársaság, Podmaniczky-utca 37. Goldstein Albert, Szerecsen-utca 7. Gutenberg-Nyomda, Gyár-utca 31. Herrman Ignác, Laudon-utca 10. »Kosmos« műintézet, könyvnyomda r.-t. Aradi-utca 8. Klauber és Singer, Lázár-utca 8. Krömer Alajos, Gyár-utca 20.</p>	<p>VII. KER. (ERZSÉBETVÁROS) Deutsch József, Károly-körút 7. Eckstein és Neufeld, Erzsébet-körút 29. Garai Mór, Károly-körút 3. Heimlich és Händler, Király-utca 49. Hunnia-Könyvnyomda. (Tulajdonos: Münz M.) Rombach-utca 1. Löbl Mór, Király-utca 13. Löblovitz Zsigmond, Csömöri-út 54.</p>	<p>VIII. KER. (JÓZSEFVÁROS). »Budapesti Hírlap« nyomdája, Röck Szilárd-utca 4. Fritz Ármin, József-körút 9. Magyar Nyomda, (Szemere A. és Tsa) József-utca 45. Rózsa Kálmán és neje, Szentkirályi-utca 30. Weissenberg Ármin, Eszterházy-utca 16.</p>
<p>III. KERÜLET (Ó-BUDA). Bartalits Imre, Lajos-utca. Bichler I., Kiskorona utca 15. Wimmer Márton, Serfőző-utca 10.</p>	<p>IX. KER. (FERENCZVÁROS). Engelmann Mór, Lónyay-utca 7. »Patria« nyomda-részvénytársaság, Üllői-út 25.</p>	<p>X. KER. (KŐBÁNYA). Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1.</p>	<p>BETŰÖNTŐDÉK: Államnyomda. Athenaeum. Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Desseffy-utca 32. Egyetemi nyomda. Fischer és Mika, VII., Király-utca 83. Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t. Pallas, Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság.</p>	<p>X. KER. (KŐBÁNYA). Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1.</p>
<p>IV. KERÜLET (BELVÁROS). Anglo-Nyomda (Kohn T.), Gránátos-utca 20. Athenaeum, irod. és nyomdai részv.-társaság, Ferencziek-tere 3. Buschmann Ferencz, Koronaherceg-utca 8. Franklin-Társulat, magy. irod. int. és könyvny., Egyetem-utca 4. Grosz Bertalan és Varga Endre, Lipót-utca 43. Goszler Gyula, Aranykéz-utca 1. Hedvig S., Károly-körút 22. Hunyadi Mátyás, irod. és könyvnyomda-intézet, Zöldfa-utca 43. Nagy Sándor, Papnövelde-utca 8. Neuwald Illés, Gránátos-utca 8.</p>	<p>X. KER. (KŐBÁNYA). Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1.</p>	<p>BETŰÖNTŐDÉK: Államnyomda. Athenaeum. Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Desseffy-utca 32. Egyetemi nyomda. Fischer és Mika, VII., Király-utca 83. Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t. Pallas, Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság.</p>	<p>X. KER. (KŐBÁNYA). Első kőbányai könyvny. Jászberényi-út 1.</p>	<p>BETŰÖNTŐDÉK: Államnyomda. Athenaeum. Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság, VI., Desseffy-utca 32. Egyetemi nyomda. Fischer és Mika, VII., Király-utca 83. Franklin-Társulat, könyvnyomda r.-t. Pallas, Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság.</p>

Előfizetési ár: egész évre 2 frt = 4 kor., félévre 1 frt = 2 kor.

Társadalmi pozíciónk.

Kapcsolatban az ismét felszínre került nyomdászszakiskola létesítésének kérdésével, ezen üdvös terv keresztülvitelének szükséges voltát indokoló kimeríthetetlen anyagnak egynémelyikével óhajtok ez alkalommal foglalkozni.

A ki nyomdász-társadalmunk fejlődését, legalább az utolsó évtizedben megfigyelte, önkénytelenül is arra a tapasztalatra kellett jutnia, hogy a korral való *haladás* helyett nálunk némely tekintetben határozott *hanyatlás* állott be. Voltak és vannak ugyan intéző köreink, élükön oly férfiakkal, kik e visszaesést megátalándó, előre való törekvésre igyekeztek ifjúságunkat serkenteni, de ezen apostolok nemes törekvései vajmi csekély viszhangra találtak.

Még tíz évvel ezelőtt az önképzés szükségét érező nyomdász-segédék bizonyos előszeretettel sorakoztak a művelődést és így a haladást hirdető zászló alá, mely lelkesedés azonban csakhamar csökkent; ma alig találunk ifjaink közt olyanra, ki legalább ennek *szükségét* látná be, mert figyelmüket más, szerintök talán fontosabb irány köti le. És ezen »irány«, sajnos, éppen az, mely társadalmunk fekélyét képezi.

Az ujonnan felszabadult nyomdász-segédék nagy részének ugyanis a korcsma, kávéház, kártya vagy más hazard sport képezi elemét s miután ez átkos szórakozás csakhamar szenvedélyévé válik, egészségének feláldozásával, a túlságba viszi azt.

Ez szüli legtöbb esetben a beteg nyomdászokat, ez szüli a nyomort, melynek érzetében aztán mindent okoznak, csak a tulajdonképeni okozatot nem akarják látni. A fiatal munkásnál a rendetlen életmód hamar csökkenti az életerőt és a fizikai erő fogyásával a munkakedvet, mert a »sápadt arcú munkásnak« — tekintve rövid idejű működését — a legtöbbször korántsem az »ólopör« lehetett ártalmára. Ehhez járul még az erkölcsi és anyagi sülyedés is. Nem lehet célom e helyen a könyvnyomdászok általános anyagi viszonyait mérlegelni, de a fennálló és ismeretes viszonyok mellett is határozottan merem állítani, hogy a nőtlen segédék jóval felülállanak azon a kényszeren, hogy rendszeres életmód mellett, anyagi sülyedésnek kellene kitéve lenniök, míg erkölcsileg a meglevő eszközök egyelőre is elég támogatást nyújthatnak azoknak, a kik az ilyeneket felkeresni akarják.

Könnyen érthető tehát, hogy azok a serdülő ifjak, kik a felszabadulási naptól fogva férfiaknak tekintik magukat és e révén könnyelmű élvezetek hajhászásával mintegy *sietnek élni*, nem találhatják szükségesnek a tanulást, illetve nem járhatnak önképzés után, főleg, ha ennek fejében esetleg néhány krajczárral áldozniok is kell.

Téves egyeseknek azon felfogása, hogy önképzési intézményeinknek hívei azért vannak oly gyér számban, mert ebben a segédéket kedvezőtlen anyagi viszonyaink hátráltatják s így az amúgy is eléggé terhelt nyomdászok újabb »adókat« nem, vagy csak nélkülözések árán vehetnek magukra. Gyakran hallottam ily ellenvetéseket, melyek azonban sohasem indokoltak.

Tény, hogy egyetlen iparos-segéd sincs oly sokoldalú kiadásokkal terhelve, mint a nyomdász-segéd; de ne tagadjuk először azt sem, hogy alig találunk az iparos-segédék közt olyanokra, kik keresetök könnyelmű elfecsérlésére oly nagy hajlammal bírnának, mint éppen a mi nemes ifjaink. Másodszor pedig szem előtt kell tartanunk, hogy a meglevő terhek mellett könnyen elviselhető még az a csekély kiadás, melyet az önképzésre fordítanunk annál is inkább *kell*, mert nemcsak szellemi, de anyagi érdekeinket is emeljük és erősítjük általa.

Ezek mellett rámutathatunk még azon ellentétes körülményre is, hogy a más iparágaknál foglalkozó ifjak — kiknek pedig némileg kevesebb okuk van az általános képzettség megszerzésére, mert anyagi érdekeik ezt direkt nem követelik meg oly módon, mint a miénk — minden tekintetben a kor szellemével haladva, teljes erejükből hatnak oda, hogy társasköreik révén a közművelődést maguk között terjeszték, a mi onnan magyarázható, mert míg az iparos-ifjak — helyesen — kevésnek vélik azon műveltségüket, melyet a népiskolákban nyertek, a fiatal szedők teljesen képzett egyéneknek hiszik magukat, mert jól tudnak — *olvasni*. Hát ez tagadhatatlan, különösen ha azt vesszük tekintetbe, hogy akad közöttünk olyan is, — habár nem éppen szedő — a ki nevét alig tudja leírni. Nemrég egy nálam járt fiatal gépmesterhez véletlenül azt a kérdést intéztem, hogy tud-e írni és olvasni, mire ez egészen komolyan felelte, hogy tud, *de csak keveset*.

Sajnálom ugyan, hogy e szomorú valót e közlés által nyilvánosságra kellett hoznom, ebben is azonban csupán azon jó szándék vezérelt, hogy a géptanonczok művelődésére szintén felhívjam a figyelmet.

Visszatérve a szedőkhöz, be kell vallanunk, hogy minden szedő jól tud olvasni*; akad ugyan olyan is, a ki az évek óta gyakorolt olvasás daczára csak »nyomtatott kézirat« bír elmenni, de a jól és helyesen *írott* kézirattal is megbirkózik. Ha azonban a szerző — mint a legtöbb esetben — nem veti oda az írásjeleket, a bölcs szedő a kézirat hiányosságára hivatkozik. Nem új dolog ez s alig lesz, ki ily mentegőtözdést ne hallott volna.

Hát még ha accidens-munkáról van szó! A legprimitivebb tabella szedése valóságos rejtélyt képez előtök, a kilövést pl. csak hírből ismerik, mely dolgokban való járatlanságuk el nem ismerésével követik el a legnagyobb hibát, miután mindenki örömmel szolgál a kérdésttevőnek tanácsal; de ily kérdést nem intéznek, mert szerintök ez megalázó eljárás, mely hiúságukat is sértheti.

Mielőtt tapasztalni alkalmam lett volna, nem merem hinni, hogy a szedőknek oly nagy részét képezik a »gyöngé« munkások. És ez csakis abban leli magyarázatát, hogy az ujonnan felszabadult, a ki a felszabadulása előtti napon még belátta tudatlanságát, másnap mintegy átszellemültnek érezve magát, célját elértnek véli és így — kész nyomdász. Az igazi tanulás pedig csak akkor vehetné kezdetét, a magi már kenyérgkérdésről van szó.

* Na, na!

Ha ifjaink ügyüket helyesen fognák fel, saját érdekük mellett mindnyájunkra örvendetes fejlődés állna be; megszűnnék a nyomdász-segédek irányábani — valljuk csak be — gyakran nem éppen kedvező előítélet s mint a legelső ipar művelői, úgy társadalmilag, mint anyagilag az őket ez esetben méltán megillető nívóra emelkednének.

Azt hiszem, ha a nyomdász-szakiskola létrehozása sikerülend, ezzel sokat tehetünk a fentebb említett elfajulás megakadályozására, mert csakis ezen üdvös intézmény áldásos működésétől várható egy egészségesebb irány fejlődése.

A szakiskolában a tanulók második természetévé kell tenni a haladást, minden eszközzel haladásra, művelődésre ösztönözve, meg kell ismertetni velök ennek egyedüli helyes céljait. Ily módon az átlán-tált nemes törekvések észrevehetőleg kedvező eredményt fognak szülni és a nemes ügy körüli fáradozókról hálával fog az újabb nyomdász-generáció megemlékezni!

Schwartz Adolf.

A szakiskola alapításának kérdéséhez.

Midőn a betűszedő-szakiskola alapítására vonatkozólag nézeteimet elmondtam, megvallom, nem gondoltam arra, hogy annak keresztülvitelét a Szakkör vállalja magára, mert tudom, hogy anyagi helyzete ehhez szűk körű s nem reméltem, hogy e kérdés megoldásába belevághasson.

Annál nagyobb örömmel olvastam tehát a szerkesztőség nézetét, mely ez ügyben egy nagybizottság kiküldését javasolja, hogy ez a kérdést fölkarolván, a szakiskolának létrehozására a kellő lépéseket tegye.

Ez valóban reményemen fölül álló propozíció, mert én inkább az anyaegylet önképző-osztályát tartottam a kezdeményezésre kötelezettnek, miután ennek inkább áll rendelkezésére nagyobb pénzalap, melylyel ily intézmény létesítésébe belekezdhet.

Mindazonáltal nem kétlem, hogy a Szakkör is eléri a célt, mert ha pénzzel nem rendelkezik is valami nagy mennyiségben, kecsget e reményben az az intelligencia, melylyel a Szakkör bőven el van látva.

Itt fényesen bebizonyult már többször ama közmondás igazsága: »Erős akarat nem ismer akadályt«.

E kérdés pedig eléggé meg van érve arra, hogy végre-valahára aktiváltassék.

Különösen most, midőn oly lelkesült érdeklődés mutatkozik a szaktársak között a szakiskola életbeléptetése iránt, mint a milyen e lapok mult számában —u— és Schwartz szaktársak részéről is oly dicséretreméltóan nyilvánult, valóban nagyon is itt van már az ideje, hogy többé ne hagyjuk a kérdést a tétlenség mindent fölemészítő örvényébe elmerülni, hanem a Szakkör azzal az erélylyel, melylyel ügyeit elintézni szokta, ehhez is hozzálát szívvel-lélekkel.

Az anyagi oldalát a dolognak az illetékes körök bevonásával majd csak leküzdji, sőt azt hiszem, hogy az anyaegylet sem vonakodnék bizonyos szubvenczióval a szakiskola létesítéséhez hozzájárulni, miután ezzel az anyaegylet céljainak is tenne szolgálatot.

Egyébként is abban a keretben, a melyben én terveztem és a hogy én létesíteni javasoltam, nem kerülne olyan nagy összegbe, melynek előteremtése miatt valami nagyon aggódni lehetne.

Igaz, hogy a szűk keret ellen már is történtek felszólalások —u— és Schwartz szaktársak részéről, de én azt tartom, hogy sokkal *jobb lassan messzire menni, mint sokat markolni és keveset fogni.*

Mit ér, ha egy nagyszabású intézményt tervezünk, melyből nem hiányzik semmi, de azt kivinni nincsen tehetségünk, míg ha egyelőre csak a legszükségesebbre szorítkozunk, életbeléptetjük s midőn az intézmény erősödik és tehetségünk lesz azt kibővíteni, szélesebb alapokra fektethetjük.

Tehát e tekintetben sehogy sem értek egyet —u— szaktársammal, a ki nem akar *»inkább semmit, mint félig valamit«.*

Mert nem állja meg a helyét az az állítás sem: »ha már egyszer annyira jutottunk, hogy az eszme megvalósítható, akkor éppenséggel semmi sem áll útjában, hogy egészen megvalósítsassék«.

Az eszme megvalósítható szűkebb és tágabb keretben is. Abból pedig, hogy szűkebb keretben megengedi anyagi helyzetünk az eszme megvalósítását, nem következtethetjük azt, hogy tágabb keretben is megvalósíthatjuk.

E tekintetben tehát t. szaktársam logikája nem helyes.

Igaza van különben abban, hogy én nem csupán a szedő-szakiskola létesítését óhajtom, hanem a gépmesterekét is, mert elismerem én is, hogy a nyomás technikájához sem kell kevesebb tudás és kevesebb intelligencia, ha valaki csakugyan jó nyomó akar lenni, mint a szedéshez.

Itt azonban a lehetőség kérdése parancsoló erővel lép életbe s ha az egyiket nem lehet életbeléptetni, miért mondjunk le a másikról is?

Ámbár nem állítom azt, hogy esetleg ezt is életbe nem léptethetjük, az attól függ, hogy miképen sikerül az iskola föllállításához erőt gyűjteni.

Én csak azért mondtam azt, hogy »egyelőre a betűszedő szakiskolát kívánom létesíteni s csak későbbben a többi ágat«, mert tartok tőle, hogy az egészhez nem tudunk elegendő pénzalapot teremteni.

De az itt idézett kijelentésem valószínűleg kikerülte szaktársam figyelmét, különben nem mondaná azt, hogy a nyomó-iskolát egy szóval sem említettem.

Szaktársam továbbá úgy ír, mintha én azt állítottam volna, hogy *még eddig senki sem* foglalkozott a szakiskola miként való *szervezésével*.

Eltekintve attól, hogy én az általa is idézett mondatban sem mondom *nem irtak*, hanem csak hogy *nem igen irtak* még eddig, hibás az állítás, mert én ezt sem arra mondom, hogy a szakiskola *szervezetéről* nem igen irtak még eddig, mivel tudom, — sőt irtam is — hogy ezzel nemcsak ő, hanem rajta kívül mások is

sokat és sokszor foglalkoztak, hanem azt állítottam, hogy a szakiskola *alapításának miképp való kiviteléről* nem igen irtak még eddig, legalább is olyan kimertően nem, mint én.

Ő tehát e mondatot: »Azonban arról, hogy *miképp* létesítsük azt, nem igen irtak még eddig«, félreértette.

Ugyancsak a szervezetre vonatkozik, vagy jobban mondva a tantervre Schwartz szaktárs két észrevétele is.

Az egyik észrevétele a német nyelvnek a tantervből való kihagyása ellen van, a mit én talán csupa patriotizmusból hagytam volna ki.

Sajnálom, hogy t. szaktársam figyelmét is elkerülte az a passzus, a hol hivatkoztam arra, hogy a gyorsírást, az *idegen nyelvek tanulását* (a mi alatt én éppen a német és a francia nyelvet értettem, a melyeket fölszabadulás után tanórákon lehetne pótolni) és a könyvvitelt *költségkimélelsből* hagytam ki, bár ezeket is *igen fontos és szükséges tantárgyaknak tartom*, de *ezek miatt a költség hiányában nem lehet kockázatni a még nélkülözhetőbb tantárgyakat*.

Mert ha ez nem kerülte volna ki figyelmét, bizonyára nem vádolt volna azzal, hogy én csupa patriotizmusból a tantervből kihagytam a német nyelvet, a minek fontos és szükséges voltát én is elismerem.

A másik véleménye Schwartz úrnak az, mintha a tantervben a szakbeli oktatásra nem lenne elég súly fektetve.

Lehetetlen, hogy elegendő figyelemmel átolvasta volna szaktársam a tantervet, különben ilyen állításokat nem tenne, miután a tantervben az I. osztályra meg van állapítva a nyomdászat története, a compressz szedés elemei, a II-ikra az írásfajok ismertetése, a táblázat és kisebb accidens-szedések tanulása, a kilvések, a papirisme és a III-ikban a díszesebb accidensmunkák, a kéziratok és a szedés árának kiszámítása, idegen betűk ismertetése. Ezeken kívül mind a három osztályban rajz, valamint természetesen kézirat- és korrektúra-olvasás is. Tehát a tananyag teljesen ki van merítve.

De különben már maga a tanrend mutatja az állítás valótlanságát, mert míg egyéb tantárgyakra csak két óra van osztályonként és hetenként számván, addig a rajzon kívül, mely szintén szakképzés céljából tanítatik, négy óra. És meg vannak említve mind-azon a tárgyak, melyeket szaktársam is fölhoz.

Hogy az okiratok kiállításának tanítását is ajánlom, azt egyrészt a fogalmazás és helyesírás gyakorlása végett tettem, másrészt azért, mert szükséges, hogy az életben előfordulható más egyéb praktikus dolgot is tanuljanak a tanoncok.

Egyébként pedig nem mint megváltoztathatlan és csálhatatlan tantervet irtam én azt le, hanem csak egy olyan tantervet akartam összeállítani, melylyel a szakiskola legkönnyebben lenne megalapítható.

De ha már az idegen nyelvek tanítását, valamint a nyomó-iskolát is kívánók, ezekkel esetleg a szakiskola alapítását meg is hiúsíthatnók, mert a német nyelv tanításához egy tanárral többet kellene fizetni, a nyomó szak-iskolához pedig — mint maga — is írja — a szaktanárok fizetésének költsége mellett okvet-

len kellene berendezni egy kis kézi nyomdát, mely szintén nem kis költségbe kerülne, míg a szedő-iskolához elkerülhetetlenül szükséges kellékeket a nagyobb nyomdák főnökei a cél érdekében bizonyára készséggel bocsátanák az iskola rendelkezésére.

Kár lenne pedig azért, ha az előbbi költségeket nem bírnók megteremteni, a szűkebb körű iskola alapítását is elejteni, mely mellett nem lehetetlen, hogy rövid idő alatt azután azokat is sikerülne életbe léptetni.

Remélem is, hogy t. szaktársaim szükség esetén el fognak állni e követelésüktől s nem fognak ellene lenni a kevesebbnek sem.

E reményben fogadják szaktársaim legmelegebb köszönetemet, hogy a szakiskola alapításának kérdéséhez hozzászóltak s lelkesült szavaikkal azt szintén sürgetik. Vajha minél többen tennék ezt, hogy látható lenne, mennyire követeli már ezt a nyomdásztársadalom közvéleménye.

Ezzel befejezvének nézeteimet a tett észrevételekre, még egy javaslatot kívánok tenni, hogy célunkat minél inkább elérhessük.

Az e lapok legutóbbi számában közölt szerény cikkemben ugyanis a szakiskola létesítésére nézve reményemet fejeztem ki a fölött, hogy a főváros hatósága — kérésünkre — e célra szívesen átengedne egy iskolahelyiséget és hogy a tanári fizetésekhez úgy a fővárosi hatóság, mint a miniszterium hozzájárulna.

Azóta, hogy e cikkem megjelent, egy sokkal egyszerűbb módja jutott eszembe a kivitelnek, a mi valószínűleg még kevesebb bajba és fáradságba kerülne, mint az előbb említett mód.

Ez pedig az lenne, hogy azt kérnők a főváros hatóságától, miszerint az összes betűszedő-tanonczokat, esetleg a gépmester- és betűöntő-tanonczokat is egy megfelelő helyen levő iskolába koncentrálna, a mely iskolákat azután a kifejtettem tanrendszer szerint lehetne beosztani.

Csak az a különbség lenne, hogy az eddig alkalmazott tanárok helyett a megfelelő órákra szakemberek alkalmaztatnának s díjaztatnának.

A fővárosra nézve az egészen mindegy lenne pénzügyi szempontból, akár a szakemberekre, akár a tanárookra fordítaná a költséget. A költség így is megvan s ha ezt engedélyezné, egy célszerűen berendezett nyomdászati szakiskolája lenne a fővárosnak, a mi ipari szempontból nem kis becsértékkel bírna.

Az osztályok természetesen csak évről-évre három éven keresztül lennének átalakítandók, vagyis először csak az első osztály az első éves tanoncokkal, második évben a második osztály az első osztályból átment tanulókkal s harmadik évben a harmadik osztály a második osztályból átment tanulókkal.

Czélszerűnek tartanám tehát először így megkísérteni a szakiskola létesítését s csak ha ez nem sikerülne, — a mit különben nem akarok hinni — akkor kellene a másik mód szerint nyélbe ütni a dolgot.

A kérelemnek a tanácshoz juttatására legalkalmasabb módja az lenne, ha az az alakulandó nagybizottság egy küldöttséget menesztene Rózsavölgyi

tanácsnok úrhoz, mint a tanügyi osztály vezetőjéhez, ki tudomásom szerint éber őre a tanügyeknek és lelkes támogatója az e téren való haladásnak, s ott élő szóval is előterjesztené kérelmét. Így hamarosan meg lehetne tudni azt, hogy legalább az osztályvezető tanácsnok milyen véleménynyel lenne a kérelem iránt s esetleg a másik módozatot lehetne vele megbeszélni.

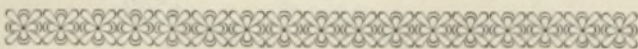
Fődolog pedig az, hogy ne habozzunk sokat e kérdésben, hanem lássunk hozzá a munkához ernyedetlen buzgalommal s vissza nem riadó kitartással és akkor a cél bizonyára el lesz érve.

Tegyük félre a kishitúséget, mely gyáván mindig lemondásra készlet, hanem a siker reményében és bizva a jobb jövőben, bátran fogjunk a munkához.

Vezesse a Szakkör diadalra a kibontott zászlót s akkor ez lesz eddig elért szép sikereinek legragyogóbb koronája.

Csak kitartás és erős akarat, a siker akkor el nem maradhat!

Grócz Ernő.

Szaklap-kiállításunkról.

Irta Firtlinger Károly.

4

Közelebbről szemügyre véve a kiállított lapokat, legelőször is a sima szedéshez használt folyóbetűk minemőségét vizsgáljuk és itt csakhamar sajtósági észleletekre jutunk.

Itt vannak a kiállítás zömét képező német nyelvű szaklapok, számra nézve 42, melyek közt csak *kettőt* állítanak elő *német* jellegű betűanyaggal, azaz fraktur irással; a többi mind antiquából, többnyire mediaeval betűből van szedve. E tény egymaga legjobban bizonyít azok ellen, kik oly görcsösen ragaszkodnak a fraktur-betűhöz, mint a romlatlan németiség egyik palladiumához. Mi csak örülhetünk e jelenségnek, s már abból az egy indokból is kívánhatjuk a fraktur-írásnak mielőbb való teljes letűnését, hogy a nyomdászok ne lennének többé kényszerítve a már-már holt tőkét képviselő fraktur-berendezkedésre; értjük itt első sorban magyarhoni viszonyainkat. Látjuk, hogy egyik nemzet a másik után, a dán, svéd, finn, a különböző szláv népek mind, emancipálódtak az ódon frakturtól; hihető tehát, hogy a jó ízlés idővel a németeknél is meg fogja érlelni e kérdést — az antiqua javára.

Ámde idő folytán az antiqua is hatalmas rivalírisra akadt a mediaevalben, mely a XVI. és XVII. századbeli könyvírásnak imitációja. Midőn a hatvanas években a párisi Jules Claye cég mint első hozta ez új betűfajt a piacra, az angol és német könyv-esztétikusok orrfintorgatva fogadták azt és kigyót-békát kiáltottak rá, mint torzképződményre és visszaesésre; mindhiába, a mediaeval győzedelmesen megtette körútját és a kiállításon meggyőződhattünk arról, hogy a szaklapoknak nagyobb része különböző metszésű ugyan, de azért mégis mediaeval jellegű betűből van szedve.

Ezt, az antiqua és mediaeval által alkotott harmonikus egyöntetúséget megzavarja a francia szaklapok kiállítása. Mert dacára annak, hogy Párisból indult ki az

újkori mediaeval, type elzévirien ancien elnevezés alatt, a francia könyvkiadók és nyomdászok mégis csökönys hívei az ismert francia betűjellegnek, mely nyulánk képe mellett erős alapvonásai által karakterizáltatik, míg a hozzá való cursiv-írás kissé merev magatartása által tűnik ki.

A sima szedésen kívül a hirdetések képezik a lapok főalkatrészét. Ezek szedésénél — lehet mondani — ugyanama tüneményekre akadunk, mint a tömör szedésnél. A francia lapok hirdetésein bizonyos konzervatív maradiság vehető észre; az ornamentika csak nagyritkán jut alkalmazásba, annál inkább a verzál-betűvel való szedés, még a cursiv-írásban is. E visszamaradságnak ellentétét láthatjuk az angol s még fokozottabb mértékben az amerikai lapok hirdeteiben. Itt csupa elevenségre, pezsgő életre akadunk, sokszor az izléstelenségig menő excentricitásokra. A német hirdetés-szedőket már az arany középúton látjuk haladni, bár inkább az angol előállítási modor hatása alatt, de csak itt-ott véve a jó ízlés szabályai ellen.

A hirdetések alkalmat nyújtanak a festékgyárosoknak termékeik bemutatására, a mennyiben — kivált angol szakfolyóiratokban — egész íveket látunk felváltva más-más színű festékekkel nyomtatva, ugyanígy a boritékokat is; több lap pedig színes keretben jelenik meg, leginkább vörös színűben, mint előtíz tiz évvel a *Typographia* 1883—85. évfolyamai. A könyvnyomtató festékek gyárilag történő előállítását a mult század végével az angolok kezdeményezték; majd a francziák is gyártani kezdték. Ezelőtt 40—50 évvel Németországban jóminőségű illusztráció-festék dolgában még az angol vagy francia termékekre voltak utalva, ma azonban már oly tökélyre tettek szert a németek a festékgyártásban, hogy nemcsak kiszorították hazájukból az idegen terméket, de erős versenyzői a világpiacra az említett két nemzetnek.

A francia s egyáltalán a román nyelvű szaklapokban többnyire Lorilleux festékgyáros, Marinoni és Alauzet gépgyárosok és Caslon betűöntő-czég hirdeteivel találkozunk, míg az angol lapokban túlnyomók a gépgyárosok hirdetei; ezek között akadunk a különböző rendszerű szedőgépek hirdeteire is.

A kiállított lapok egy része pusztán hirdető lapoknak tekinthető; ezek technikai kiállítása — főképp a németeké — hevenyészett; a szöveg mellékes dolog, a fősúlyt minél több hirdetés összehajszolására fektetik. Ezek tehát nem képezhetik komoly megbeszélés tárgyát.

Egy másik megemlítésre méltó specziálítása szakirodalmunknak azok a lapok, melyek a nagy betűöntő-czégek részéről adatnak ki készítményeik bemutatására. Ezek a lapok rendszeren díszesen vannak kiállítva, a kiadó-czégek termékeik tetszetős megjelenésével iparkodnak a vevő nyomdász-közönségre hatni. Nagyon érdekesek e tekintetben az amerikai öntők kiadványai. Izlelítőül, hogy mi mindent produkálnak az amerikai betűöntők, utalunk az újabb időben divatba került cím- és díszbetűkre a túloldalon levő ábrán.

A német öntők közlönyei ellenben az ornamentikából hoznak szebbnél-szebb mutatóanyagokat, vignettá-

STITCHERS.
 * The Babcock Printing Press Mfg. Co.
 Very Good Time for Ocean Race
 + BRAHMYART +
 BIRLESQUE ROMANCES
 HARRINGTON, MONTGOMERY
 ENGLISH, DIXIE
 + CHARMING
 PAPER 34
 CO
 3 FROLICS
 ROMAN URN Broken
 CUTTERS,
 PAPER
 CABINETS *
 WHITING
 MIXED LIQUORS
 BEQUESTS
 PLAQUES
 BOOKBINDER'S
 THE PRINCE COMPANY OF ALBANY, N.Y.

ROSE * GLEN * PAPER * MILLS
 COMPIDGED

Pearl's Valentines and Easter Cards
 Babcock Printing Press Mfg. Co.
 POWERS PAPER CO

KNIFE LEADING

Contagious Springtide Lassitude Philadelphia

ON THE SHORE DIMLY SEE
 Manufacturers Dealers,
 Romance of the Fishermen's Daughter
 HUNTING SOUND WISDOM
 PURE BOURBON \$8
 Bingham, Daley & O'Hara
 Tools for Printers
 SUBSCRIBE
 OFFICE PROPRIETORS
 THE JAMES M. WILCOX PAPER CO.
 ENGRAVING
 MOLTEN & MUNCH
 in Christmas and New Year Gifts.

A párisi Revue des Arts Graphiques című szaklap összeállítására.

Amerikai cím- és diszbetűk.

kat, mindenféle pajzán alakokat az állatvilágból és más apróbb alkotásokat, melyek az újabban lábra kapott »szabad« szedési iránynak szolgálnak anyagnak.

S itt újra rá kell mutatnunk ama szegényes állapotra, melylyel a francia accidenszia- és hirdetésszedőnek kell küzödni elavult ornamentikai és díszbetű-anyagával; egyedül a lénia-műszedésben iparkodnak valami különlegeset produkálni, de ebben a genreben sem láttunk még francia részről oly művészies kivitelű munkákat, mint a milyeneket néhai *Fasol Károly* honfitársunk állított elő.

Ezek után áttérhetünk apróbb megjegyzéseinkre.

Kezdjük az úgynevezett élő kolumnaczimokkal. Majdnem valamennyi lap ilyenekkel van kiállítva; az angol szaklapok némelyike még a földgömb kúpját is odabiggyeszi, elterjedtségének jeléül. A francziák előszeretete a cursiv iránt itt is kifejezésre jut, mint a következő példa mutatja:

REVUE DES ARTS GRAPHIQUES

Egy philadelphiai, folió-alakú szaklapon pedig garmond verzál-betűből a kolumnaczim következő, nem éppen utánzásra méltó módon van szedve:

.. PAPER .. AND .. PRESS ..

Az oldalszámok tekintetében is akadunk egy furcsa eltérésre a nálunk dívó szokástól. Ugyanis a nagy amerikai havi folyóiratok hirdetés-aldalaikat nem arabs számokkal jelölik, hanem római számjegyekkel; de ezeket nem verzál- vagy kapitälchen-betűből szedetik, hanem kurrent betűkből, u. m.: i (I), ii (II), iii (III), iv (IV), l (L = 50) s így tovább.

Több angol és német lapban amaz éppenséggel nem helyeselhető eljárást vettük észre, hogy a sima szedésben, a mondat befejezését jelző pont után rendszerint egy négyzetet osztanak be; ez a fonák beosztás ezelőtt néhány évvel nálunk is kezdett divatba jönni, de csakhamar abban hagyták. Elfogadott szabály, hogy a pont után csak akkor osztunk be legföljebb egy negyedpetit zárkával többet, ha már más módon nem segíthetünk a rendes beosztáson. Rövidítéseknel alkalmazott pont után pedig semmi körülmények közt sem szabad többet beosztani.

A hasábléniai alkalmazása tekintetében is mutatkoznak eltérések. Több lap csak egy cicerónyi üres hézagot alkalmaz, lénia nélkül. Ez az eljárás természetesen nem eshetik kifogás alá. Méltán megróható azonban amaz eljárás, melyet az angol szaklapok legelőkelőbbje, a *British Printer* s utána több más lap követ, hogy a hasábok közti lénia melletti üresség majdnem két ciceróra terjed, míg a szöveg többnyire petit és nonpareille írásból, lehetőleg össze van szorítva. Mi ez eljárásban nem találunk semmi szépet.

A legtöbb szaklap inicziálékát használ főbb cikkei élén, sokszor persze csak azért, hogy ilykép bemutat-hassa ennek vagy annak a betűöntődének legújabb termékét; a mellett aztán rendszeren az első szót verzál- vagy kapitälchen-betűvel szedik. Ez, a sablónhoz való megrögzött ragaszkodás aztán úgy a német, mint az angol és francia lapokban nem képzelt botlásokra vezet. Mert csak nem mondható esztétikailag szépnek, ha némely német lapban a cikk ilyforma szavakkal

kezdődik: DER, vagy DIE, avagy DAS; vagy pedig mint a Halauska-féle *Technisches Jahrbuch* IV. kötetének 3. füzetében, hol a cikkek egymásután ezen szavakkal kezdődnek, monstruózus nagy inicziálék alkalmazása mellett: VON, IST, IM és kétszer ES-szel. Ugyanezt a hibát követik el a francziák, midőn a cikk bevezetését képező névmutatót: LA, LE, vagy LES-t emelik csak ki; valamint az angolok is a THE névelővel, vagy más, egy-két betűből álló szócskakkal, mint pl.: AT, IN-nel. Ebben a kérdésben mi magyarok mégis már haladottabb álláspontot foglalunk el, a mennyiben ily esetekben, ha t. i. A vagy Az-zal, vagy más két-három betűből álló szócskával kezdődik a cikk, rendszerint az utána következő szót is kapitälchen-betűből szedjük. Még helyesebb az az eljárás, melyet az Athenaeum által kiadott *A magyar irodalom története* című munkában követnek, t. i. hogy a mondat szerkezete szerint, a bevezető három-négy szót tüntetik ki kapitälchen-betűből. Mert tulajdonképen honnét veszi eredetét a kiténtetés e módja? Kétségkívül onnan, hogy a könyvmásoló barátok és első nyomdászok a munka vagy az egyes fejezetek első sorát valamivel czifrább vagy nagyobb betűkkel állították volt elő. De miután mai napság az egész első sornak verzál- vagy kapitälchen-betűből való kiszédése némely esetben beleütközik az esztétika követelte korlátokba, így legmegfelelőbbnek találjuk az Athenaeum fentírt eljárását.

Az idézőjeleket a német szaklapok kifelé irányítva (» «) használják, a mint helyes is, míg a francziák az ellenkező eljárást követik, megmaradva régi szokásuk mellett.

A »Jegyzetek« rovata tekintetében is szembetűnően eltérő felfogásokat észlelhetünk. Itt vannak pl. az angolok; ezeknél még az ósdi jegyzet-jelek használatosak, ugyanis fokozatosan a következők:

* † * § || *|

Ezenkívül a jegyzetvonal végigfut az egész hasáb vagy szöveg szélességén. Olyan esetben, ha a jegyzet csak egy-két szóból áll, azt a végignyúló vonalon alul középre zárják ki. A francziák is még nagyrészt az egész szélességre terjedő jegyzetvonalakat alkalmazták; a jegyzetjelölés pedig számszerint történik, de nem tört-, hanem egész számokkal, zárjelek közt, u. m.: (1), (2), (3) s így tovább. A mi eljárásunk a németekéhez simul; ugyanis csillag- és kereszt-jeleket alkalmazunk s ha sok a jegyzet, törtszámokat sorrendben, a jobboldalt használatos volt zárjel és jegyzetvonal elhagyásával, csupán egy üres sor beosztásával választva el a jegyzetet a szövegtől. Látható ebből, hogy a mi eljárásunk kétségtelenül a legjobb és hogy a »nemzeti jellegnek« ilyen aprólékoskosságra való kiterjesztése csakis a szépérzék rovására történhetik.

Az impressumot rendszeren vagy a hirdetések előtt, a szöveg befejezése után, vagy az egész lap záradéka gyanánt találtuk elhelyezve, a mint helyes is. Csak egy francia folyóiratban akadunk e tekintetben feltűnő eltérésre, a mennyiben a nyomtatás helye a lap közepét képező két oldal közt levő bundsteg-hézagban függélyesen van elhelyezve.

Oszmán-török írások

és a török nyomdászat rövid története, különös tekintettel a Magyarországon megjelent török nyomtatványokra.

(Folytatás.)

Ebben a korban, midőn a hódító szultán hatalmát minden irányban kiterjesztette, az európai tudósok, különösen pedig a misszionáriusok figyelme az arab-török irodalom felé irányult, főleg pedig a vallási és nyelvészeti munkák kerültek napirendre. A XVI. század elején ezen érdeklődés folytán Európában, különösen Olaszországban a nyomdák is hozzáláttak a keleti művek nyomtatásához s Európa majdnem minden nevezetesebb nyomdájában beszerezték az arab betűket. Aránylag gyors egymásutánban láttak napvilágot egyes arab és török munkák s képezték az alapot a további keleti tanulmányokhoz. Ennek köszönheti különben a külföld, hogy ma már nincs nagyobb és tekintélyesebb nyomda, a melyben arab, török és perzsa betűk ne állanak az írók rendelkezésére; de nem csupán betűk, hanem jól begyakorolt munkások is megkönnyítik az írók munkásságát. Nálunk hasonlót nem mondhatunk, mert bizony mi, a kik legközelebb állunk kelethez és oly sokszor állottunk szoros összeköttetésben politikailag Törökországgal, a kik különben is hivatva lennénk a mi magunk érdekében keleten a nyugati műveltség terjesztőinek lenni, alig tettünk valamit a régebbi időkben a nyomdászat ezen terén, miután csak a közelmúltban szerzett be egymásik nyomdánk keleti betűket. A reformáció kora, a mely néhány héber nyelvű munkának adott hazánkban lételt, az arabs nyelvvel, tudomásom szerint, még csak kísérletet sem tett.

Nyomdáink az ötvenes években behozott arab betűket még ma is használták, midőn e betűk a sokkal szebb és jobb betűknek helyet engedvén, ma már minden nyugateurópai nyomdában az újabban Törökországban metszett betűkkel vannak fölcserélve és régen a lomtárba kerültek.

Külföldön — és itt első helyen Olaszország említendő — sokszor igen nagy áldozatok árán készítettek keleti betűket, hogy előmozdítsák a nyomdásziparnak és a tudománynak ezen ágát is.

Van rá példa, hogy egyes országok versenyeztek a már kész betűk beszerzésén. Az első munkák mind vallásos művek voltak, — ezek dominálják és jellemzik különben az egész kort — de a nyelvészet is kivette a maga részét és nem egy kitűnő nyelvtan és szótár hagyta el a nyomdát. Ebben az irányban látjuk haladni nyugaton a XVI. század végén és a XVII. század elején a keleti irodalmat. A vallás-terjesztő társulatok, a misszionáriusok voltak a legderekabb úttörői és fáklyavivői a keleti nyelvészetnek és irodalomnak, mert ezek nemcsak hogy megismertették a keleti, török, arabs és perzsa nyelveket a tudós világgal, hanem e népek irodalma iránt is fölkellették a nagyobb érdeklődést. Az ő nyomukban jártak utódaik, kik a keleti gyöngyöket a nyugati népek közkincsévé tették.

A törvényhozó Szulejmán trónralépte előtt, mintegy hét évvel *Fanóban*, Olaszország egyik kisebb városában X. Leo pápa költségén nyomtatták *Velenczéből* hozott betűkkel az első arab betűs munkát. Ezen első munka *Gregorius Georgius* alexandriai patriarchának hívei számára készült *Septem horae Canonicae*, كتاب صلاة السوامي (kitaah szalat el szevái) című nyolczadrétű 111 oldalas egykötetes kis művecskéje. E munka 1514-ben hagyta el a sajtót.

Spanyolországban már előbb tettek kísérletet az arab nyelvvel. Granadában 1504-ben jelent meg egy negyedrétű könyv, a mely az arab nyelv elemeivel foglalkozik. Címe e munkának: *Arte para legaremente saber la lingua araviga. Vocabulista aravigo in letra Castellana.*

Kardos Árpád.

(Folyt. köv.)

Mederschitzky József †.

Egy küzdelemteljes, szép reményekre jogosító, művésztünket önzetlenül ápoló és annak emelése iránt igazi lelkesedéssel viseltető élet ért véget, hosszú, kínos vergődés után, f. hó 4-én, Nagyváradon, *Mederschitzky József* érdemes pályatársunk elhunytával.

Iparkodása erkölcsi tekintetben sikerrel járt, a mennyiben művésziileg kivitt munkáival szaktársai közbecsülését vívta ki magának, de anyagi tekintetben meddő maradt, pedig kiváló és sokoldalú tehetségei jobb sorsra érdemcsitették.

A Mederschitzky név hazánk délvidéki újabkori nyomdászatával sokszorosan van összefüze, mert több városban találkozunk vele jó és rossz viszonyok közepette.

Az elhunyt atyja, Mederschitzky Ignác, lengyel származású szülők gyermeke, 1815-ben született Pilsen városában, Csehországban, hol iskoláztatása után a nyomdászatot tanulta. Felszabadultával, több évi vándorlás után, Temesvárra került s itten, mint a Beichel-nyomda művezetője, tartózkodott több éven át. 1855. vége felé otthagya Temesvárt és nyomdát alapított Baján, mely szépen jövedelmezett. E siker által felbátorítva, 1865-ben Szolnokon is nyomdát nyitott és ennek vezetését Vörös József-re bízta; ez utóbbi vállalat azonban balul ütött ki, úgy, hogy már két évre rá, 1867 elején, beszüntette szolnoki üzletét és a nyomda-berendezést Vukovárra tette át. Egyidőben bajai nyomdáját is eladta Szilber Jánosnak és egészen visszavonult Vukovárra. Itt azonban csalódott reményeiben, a mennyiben nem bírván a megélhetésre szükséges munkákat sem előteremteni, csakhamar (1869. január havában) Eszékre tette át nyomdáját, mely e helyen kezdett új lendületet venni. 1870. január 2-án meghalt az öreg Mederschitzky és üzletét átvette alig felszabadult fia, Mederschitzky Lajos, ki Temesvárt született 1855. augusztus havában. A fiatal Mederschitzky nagy buzgalommal látta el a művezetői teendőket s a mellett ernyedetlenül tanult francia nyelvet, vegytant, természettant. Rokonai biztatására 1873-ban özvegy anyja eladta nyomdáját Károlyi Sándor eszéki takarékpénztári igazgatónak és áttelepedett Szabadkára, hol Mederschitzky iskoláit tovább folytatta. Ezután egy évig (1875—76.) katonáskodott. Megszabadulván a katonaságtól, Nagyváradon találjuk mint gépmestert, innét Ungvárra ment mint művezető. Az 1880. év elején azonban már megint Eszéken van és itt új nyomdát és mechanikai műhelyt nyitott. Ebben az időben megnősült.

Eszéken nem volt soká maradása; eladta üzletét Laubner Károlynak és engedve a csábító ígéreteknek, elment Bécsbe, hogy ott bérbé vegye a mechtaristák régi időtől fennálló nyomdáját.

Elérkezve Bécsbe, a nyomdát fisch-halmazban találta, úgy, hogy rögtön elállott a bérbévéltől és Budapestre tért vissza.

Ezután Kolozsvárt nyitott nyomdát (1884 végével), de itt sem kedvezett neki a szerencse és csak mint a kolozsmonostori gazdasági tanintézet gépésze tengette életét. 1885. január havában tehát, ajánlás folytán, Nagy-Kikindára tette át nyomdáját, melyet rövid idővel azután a *Hungária* könyvnyomda-részvénytársaság vett át. E társulat szintén tönkrement és most *Kiadó-nyomda* czég alatt Scheinberger és Popovits bírják e nyomdát. Mederschitzky otthagyta a nyomdászatot és beállott rajzolónak a nagy-kikindai ártérfejlesztő vállalathoz. A munkálatok befejezése után a vállalkozó áthelyezte budapesti irodájába és itt másfél évig működött közmegelegedésre. Ismét újra elcsábítva, Pancsovára ment, berendezvén Kremann József üzletét. Várakozásaiban ismételen csalódott s így 1889-ben kondíciót vállalt Temesvárt a Magyar testvéreknél mint gépmester.

Itt végre megtalálta a tehetségeinek megfelelő tért; a nyomdatulajdonosban egy művészi hajlamait pártoló mecenásra akadt, ki szabad kezét engedett neki intézkedéseiben. E célra kibővítette a nyomdát tömöntődével, galvanoplasztikával, horganyedzési apparátusokkal. Mederschitzky ez időbeli munkái csakhamar feltűnést keltek a pazar fényű és izléses kivitelük által; sokszorosan kitüntettek első díjakkal és hogy az a sok elismerés igazolt volt, mutatja a Szakkör birtokában levő gyűjtemény is, a Magyar testvérek nyomtatványaiából. Mederschitzky személyesen is több kitüntetésben részesült; így a madridi szaktárlaton látható volt munkáiért is, mely gyűjteményét később Mederschitzky odaajándékozta a Magyar Nemzeti Múzeumnak.

Egy alkalommal azonban meghasonlott főnökével és otthagyva Temesvárt, feljött Budapestre. Itt a Posner-féle intézetben működött, majd fölkerült a várba, az államnyomdába mint gépmester. Betegeskedése miatt azonban nem bírván megfelelni az államnyomdában dívó munkarendszernek és más okokból is elkedvetlenítve, véglegesen otthagyta a nyomdászatot és az elektrotechnikai pályára készült, mely téren már magánúton szerzett magának képességet. 1893. november 1-én lépett a magyar villamosági részvénytársulat kötelékébe mint tisztviselő, 900 frt évi fizetéssel és lakbérrel. Ekkor azonban, mikor már biztos révben vélte sokat hányatott életsajkját, csakugyan rosszra fordult sorsa; tuberkulózis-baja ágyba döntötte s hiába keresett üdülést a Tátrában, majd Nagyváradon, a sorvasztó betegség halálhozóvá lett s kiragadta sorainkból e ritka nagytehetségű embert, szaktársai s családja mély fájdalomra, élete deledőjén, 40-ik évében.

Mederschitzky mint elektrotechnikai és nyomdászati szakíró is szép névre tett szert. Így megjelentek tőle önálló munkákként: *A villamos házi távfelző készüléknyelve*, *A galvan-képelés* és *A papirtömöntés* (utóbbi két munkája annak idején a *Magyar Nyomdászati* című szaklapban is megjelent); szorgalmas munkatársa volt a szaklapoknak s vidéki lapokba, naptárakba stb. is írogatott. Több munkája pedig kéziratban maradt meg.

Így folyt le *Mederschitzky József* munkás és hasznos élete, nehéz küzdelmek és keserű csalódások közepette, szép emléket biztosítva neki a magyarhoni nyomdászok történetében. Szolgáljon nekünk e korán befejeződött élet-pálya, törhetetlen és vasszorgalmával mintául, hazai művészetünk felvirágzása érdekében. *Faragó.*

VEGYESEK.

Mellékleteink. Örvedetesen tapasztaljuk, hogy úgy a fővárosi, mint a vidéki nyomdák egymásután keresik fel lapukat díszesebb kiállítású mellékletekkel. Ez nemcsak az illető nyomdák áldozatkészségéről, hanem a szép iránt való fogékonyságáról is tanuskodik. *Első* mellékletünk a régi, jónevű *Buschmann-czég* mintakönyvének czímlapja, egészen rokoko-stilusban tartva. Különösen szép a kompozíció, a mely mintegy arra van szánva, hogy a dús alapozás minél plasztikusabbá tegye a rokoko-körzet hajszálvonalait. — *Második* mellékletünk a *Klauber és Singer* budapesti czég czímkártyája, a melynek nyomását *Freund* Samu gépmester szaktársunk végezte, általa készített karton-alapokból és magakeverte festékekkel.

A Szakkör által lapunk mostani számában hirdetett pályázatra itt is felhívjuk accidens-szedőink figyelmét. Reméljük, hogy ebben a pályázatban a vidék is részt fog venni, hiszen ma már nem egy olyan nyomdánk van a provincián, a mely az ilyen diszmunkákra a legjobb kilátással pályázhat. Egy jó gondolat, egy szerencsés pillanat, no meg egy kis odaadó türelem és kitartás — könnyen juttathat a babérhoz bárkit is, a ki nem riad vissza a nyilvánosság ítélkezésétől.

Táncmulatság. A Szakkör november hó 24-én este 9 órakor, a Széchenyi-téri kioszkban táncvizsgalmat rendez. A mulatságon Barcza (Simplicius) zenekara fogja húzni a talp alá valót.

A Hornyánszky-féle nyomdából ismét egy pazar kiállítású munka került ki, mely emlékfüzetet képez aranyemenyegző alkalmából. A feltűnően elegáns külső már maga föl hívja a figyelmet a belső kiállításra, mely meg is felel a szép külsőnek. Kár, hogy a szerzőokozta nehézségek miatt a szöveg-szedés sok helyütt szenvedett, melyek a nyomdász-szemlélő előtt zavarják a szép munka összhangzatosságát. Így a szép keretekbe túlságos sok szöveg van betömve, aránylag nagy betűkből, melyek nem engedték meg még a keret és a szöveg közti okvetlen szükséges margót sem. Ettől s egyéb apró hibáktól eltekintve, a kompozíció szép szakértelemre vall, a nyomásbani kivitel pedig kitűnő. Az egész mű 10 színben van nyomva, u. m. *chamois, vörös* (karmin-czinober), *barna* (merkantilbarna, karmin-czinoberrel keverve), *fekete, zöldeskék* (bril. kék, milori kék és kremsi fehér), *rózsa* (bril. lakk, milori kék és kremsi fehér), *hékes-szürke* (mil. kék, kremsi fehér és fekete) *kék* (kék lakk, milori kék és kremsi fehér), *arany*, végül *zöld* (olivzöld kremsi fehérrel keverve). — A nyomás kétoldalonkint, 80 formában, 50 példányban 14 nap alatt lett készítve egy augsburgi Gáli-sajtón. — A munkát különben a 25-iki havi ülésen bemutatjuk t. tagtársainknak.

A magyar papiripar kitüntetése. A párisi könyvkiállítás (Exposition du Livre) a magyar ipar termékei különös kitüntetésben részesültek, a mennyiben az *első magyar papiripar-részvénytársaság* az *aranyérmes diplomát* (a legmagasabb díjat) nyerte el gyártmányaival.

Tízéves jubileum. Eperjesen október hó 28-án Kósch Árpád könyvnyomdájának személyzete nagy ünnepséget ült: a főnök tízéves főnöki jubileumát. A nyomda zöld fenyőágakkal volt díszítve és felirásokkal, úgy, hogy a szedőterem, a mely mindig komor szokott lenni, valóságos ünnepi díszet öltött. Meglátszott a díszítésen, hogy ügyes kezek, a lelkesültségtől átszellemülve, dolgoztak rajta. Tíz órakor kiüldötségg ment a főnökért, a kit megérkeztekor *Homolya* László szaktársunk üdvözölt, kívánva neki ez alkalomra minden jót és kérve őt, hogy tartsa meg a munkásokat továbbra is szíves jóindulatában. Majd átadta neki a díszes csoportképet, melyet a személyzet e célra

kézzitett. A kassai kerület vezetősége is kitett ez alkalomra magáért; három tagú küldöttséget menesztett, melyet vagy hét szaktárs elkísért. Ezek nevében *Gönczy Gyula*, önképzőköri elnök üdvözölte őt, megköszönve neki azon sok jótéteményt, melyet az egylet érdekében tett, mint pl. meghívók ingyenes nyomatása stb. stb. Megjegyezzük e helyen, hogy *Kösch* a kassai kerületnek dísztagja. *Kösch Árpád* e nem várt, meleg óvációt a meghatottságtól remegő hangon küldte meg, biztosította a személyzetet és a kassai kerületet továbbra is pártfogására. Szavait körülbelül így fejezte be: »Uram, az erkölcsi eredmény kivívásában önöknek van a legnagyobb részük; én önökkel dolgoztam és hogy nem sikerült az *erkölcsi* eredmény teljesen, azt egyedül a lelketlen konkurrencziának tudom be; önök tudják, hogy mily anyag van felhalmozva e helyen, de használatba nagyon ritkán vehetjük; díszesebb munkák kiállításánál a közönségnek nincs a vidékhez bizalma, minden csak a fővárosba megy és onnét jön; pedig nem mind arany, a mi fénylik. Ez az oka annak is, hogy a vidéki főnökök nem fizethetik és nem akarják fizetni munkáikat illendőképen.« A beszéd elhangzása után az ünnepeltet serényen megéljenzeték; majd megtekintették a kassai vendégek a nyomda berendezését s ezután széjjelozlottak. Ebéd után a kassai és eperjesi szak-társak együtt mulattak, este pedig visszautaztak Kassára. Így folyt le *Kösch Árpád* tízéves főnöki jubileuma, méltóan érdemeihez. Szívből kívánom, hogy számtalanszor lehessen olvasni ily főnökről, a ki díszére válik a magyarországi nyomdatulajdonosoknak.*

Venkovits Károly.

Kiállítási falragaszok. Az országos magyar képzőművészeti társulat, a kereskedelemügyi miniszter megbízásából az 1896-iki ezredéves országos kiállítás falragaszainak vázlataira pályázatot hirdet. A pályázatban csakis magyar állampolgár művészek vehetnek részt. A közelebbi feltételek az orsz. m. képzőművészeti társulat titkárságánál (múcsarnok, Budapest, Andrassy-út 69.) tudhatók meg.

Az Első Magyar Betűöntőde-Részvénytársaságnak (Budapest, VI., Dessesffy-utca 32.) a kormány megengedte az országos címer használatát.

A balassagyarmati Kék László-féle nyomdát részvénytársaság vette át, mely a múlt napokban alakult meg 30.000 korona alaptőkével. Az új részvénytársaság alapszabályszerű célja: »a nyomdaipar fejlesztése, folyóiratok és hirlapok kiadása«. A társaság a nyomdával megszerezte a Nógrádi Lapok és Honti Híradó kiadói jogát is. A nyomda művezetője *Darula Arnold* szakértőnk lett.

A diósgyőri papírmalom-telep e hó 19-én hajnalban kigyúladt. A gyárnak több, mint felerésze, több melléképület és az ezekben levő készlet porrá égett, a gyárban levő gépek pedig megsérültek, úgy, hogy teljesen használhatatlanok.

Sokszorosító művészet — az utcán. Vajjon szomorodjunk vagy örülünk-e annak, hogy a mi szép művészetünk immár az utcára került? nem tudjuk, de így van. Népünk élelmessége s a megélhetés biztosítása vitte rá az embereket arra, hogy leleményes masinériákat találjanak ki a babonás emberiség részére, a kik még mindig hisznek a plánétákban, azokban t. i., a miket betanított madárkák vagy fehér egérkének ránczognak ki az utcasarkokon az erre rendelt bádogszelenczéből. Úgy áll a dolog, hogy ezeknek a kis állatkáknak a napjaik meg vannak számolva s ez által a nyomdász, már az, a melyik, elesik a nem sokat, de mégis jó jövedelmet hajtó plánéta-nyomástól s az utcasarki plánéta-árásban újabb konkurrensé támadt a nyomdásznak. Mert most már nyomják a pláné-

tát maguk a sarki Szvatoplukok, még pedig — horribili dictu! — három nyelven: a mi zengzetes nyelvünkön, aztán németül meg tótul, ki milyen módon kívánja magának a szerencsét vagy a lutriba rakandó három számot. A ki nem hiszi, ám győződjék meg róla ott a Bazilika környékén. Láthat ott egy ördögös masinériát három hengerrel, a melyet ugyancsak megbámul a cipész-gyakornoktól kezdve minden utcán járó-kelő halandó s alig akad köztük olyan, a ki meg ne próbálná a szerencsét s ne nyomtatna magának egy szerencsét hozó czédulát, a melyet a nyomója kellő hókusz-pókuszszal előbb megforgat a levegőben üresen s aztán helyez a henger közé, megforgatván egyszer a hengert, a minek az eredménye egy valósággal nyomott, jövődőt mondó plánéta s három »biztos« szám — csak két krajczárért. Biztosabb hatás kedvéért az átadás hasonlóképen bűvészeti fogásokkal történik s így akad dolga a plánétásnak bőven s élelmessége nem éppen megvetendő hasznot hoz a régebben »fehér egeres«-nek nevezett bácsinak. A legérdekesebb a dologban az, hogy ezt a plánétát nyomó micsodát, primitív szerkezete után itélve, alighanem maga a hajtója konstruálta s nagy a gyanunk, hogy valamely nyomdában leste el az ehhez szükségeltető tudományt, talán kerék-hajtás vagy formaczipelés közben. Abból sejtjük ezt, mert a szerszámjának a hengerei enyv- és szirupvegyületekből vannak, a plánéta rajta pedig másoló-tinktúrával itatott. Szóval a nyomás (minden »zurichtolás« nélkül!) kifogástalan s sok gépmesterünk irigyelheti az utcasarki nyomó helyzetét, mert nem kell neki zurichtolnia. — Érdemesnek tartottuk ezt a jelentéktelen dolgot a följegyzésre, mert jellemzi az élelmességet és megtudtuk, miként került a sokszorosító művészet az utcára, a hol azt házbér-, adó- és személyzet-fizetés nélkül lehet gyakorolni — szakértelem és szakértő üzletvezető nélkül.

Rosenthal Márk Mohácson 20 év óta fennálló könyv-, zenemű- és papirkereskedéséhez könyvnyomdát nyitott. A mint a körlevélből látjuk, a nyomda felszerelése egészen modern s — legalább a körlevélnél — ez anyag mutatósan is van felhasználva s így vidéki jóberendezésű könyvnyomdáink száma ismét szaporodott egygyel. Gyümölcsözék főnöke és munkásai javára!

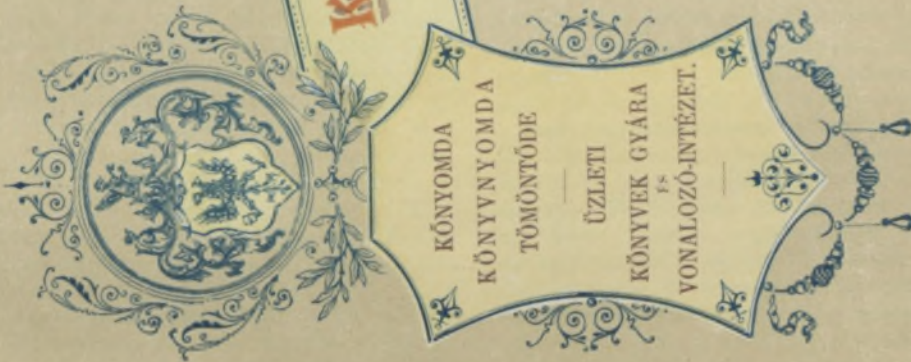
A magyar sajtó a mult esztendőben. A kereskedelmi miniszterium által összeállított hivatalos adatok szerint Magyarországon a mult esztendőben összesen 862 hirlap és folyóirat jelent meg, az előző esztendőben megjelent 791 hirlaphoz és folyóirathoz képest 71-gyel, vagyis 8-9 százalékkal több. Érdekes megvizsgálni ezeknek a hirlapoknak és folyóiratoknak nyelv és tartalom szerint való eloszlását. A mult évben 569 magyar hirlap és folyóirat jelent meg (az előbbeni évben 526); ebből 78 politikai, 164 helyi érdekű, 46 szépirodalmi lap, 274 szaklap és folyóirat s 7 élczlap volt. Magyar-német nyelven 7 helyi érdekű s 48 szaklap jelent meg (szaporodás az előző évhez képest 16). Német nyelven megjelent 30 politikai, 41 helyi érdekű, 37 szaklap és 3 élczlap (szaporodás az előző évhez képest 1). Horvát nyelven 5 politikai, 6 helyi érdekű, 7 szépirodalmi, 31 szaklap és 2 élczlap (a szaporodás 1). Tót nyelven 2 politikai, 1 helyi érdekű, 4 szépirodalmi, 8 szaklap és 1 élczlap (szaporodás 3). Szerb nyelven 5 politikai, 8 helyi érdekű, 4 szépirodalmi, 4 szaklap és 2 élczlap (szaporodás 1). Román nyelven 6 politikai, 1 helyi érdekű, 4 szépirodalmi, 4 szaklap és 2 élczlap (szaporodás az előző évhez képest 4). A mult esztendőben egy szépirodalmi lap orosz s egy helyi érdekű lap bolgár nyelven jelent meg hazánkban. A mult esztendőben hazánkban megjelent összes hirlapokból és folyóiratokból 66,993.536 példányszámot szállított a posta, az előző esztendőben pedig 68,097.052-öt. Vagyis a mult évben

* Őszintén hozzájárulunk t. tudósítónk jókívánataihoz s kívánjuk az érdemes főnök és mindenkori személyzete közti egyetértés fenntartásával az üzlet haladását, boldogulását!

TELEFON 1017.

KL AUBER ÉS SINGER

BUDAPEST, VI., LAZAR-UTCZA 6.

KÖNYOMDA
KÖNYVNYOMDA
TÖMÖNTÖDE
ÜZLETI
KÖNYVEK GYÁRA
ÉS
VONALOZÓ-INTÉZET.

*Értekezlet minden szafkmba
kérlek mellé a legújabb
Újleti megrendelések pontosan esztendőnk.*

71-gyel szaporodott ugyan a lapoknak és folyóiratoknak a száma, de viszont 1,103,516-tal (1,6 százalék) adott a postán szállított példányoké.

A **lipcei Klinkhardt-czég** megint egy csinos és gazdag-tartalmú mintakönyvet küldött szét a kontinens minden tájára. A csinos mezbe öltöztetett mintakönyvnek minden egyes lapja a legdivatosabb körzetekkel, betűkkel, díszítődarabokkal és vignettákkal van telve. A *felle universal cursiv* különösen szép tiszta vágásával tünik ki; elegáns és igen változatos a *felle Elienne* is. A *Brillant* nevű egy és két színben nyomható díszbetű is igen sokféle accidens-munkához használható. A modern lénia-díszekből — melyről egy alkalommal megemlékeztünk — egy második sorozat jelent meg, igen szép és használható darabokkal kiegészítve. Egyáltalán a többi új körzetek legnagyobb része is igen csinos s mi ezt a mintalapot a november 25-iki havi ülésen kiállítjuk, hogy minél szélesebb körben legyen az ösmertes.

Goebel Tivadar, az ismert német szakíró, újabb kiállításban részesült. A londoni *The Printing World* című szaklap ugyanis Goebelt, a szakirodalom terén szerzett érdemei elismerésül, egy 200 gramm súlyú ezüst érme adományozásával tüntette ki.

Perlekedő gépgyárak. Az oberzelli *König és Bauer* czég szabadalomsértés miatt pert indított az *augzburgi* gépgyár ellen, a variábilis körforgó-sajtó gyártása dolgában. Ez ügyben a múlt hónapban döntött a törvényszék és pedig az oberzelli czég javára, 16.000 márka kártérítésre és a fölmerült perköltiségek viselésére ítélték az *augzburgi* gyárat.

A világ legbecsesebb bibliái. A világ legrégebb és azért legbecsesebb három bibliája a londoni British Museumban, a párisi nemzeti könyvtárban és Belem-kolostorban Lissabon mellett található. A British Museum bibliája kézirat, melyet Alcoin és tanítványai pingáltak a pergament-lapokra és melyet 800-ban nyújtottak át Nagy Károlynak koronázása alkalmával. A harminczas években ez az ősrégi kézirat egy baseli polgár tulajdonát képezte, a ki 42.000 frankért följánlotta azt a francia kormányának. Ez magasnak találta az árt és így került a becses kézirat később 750 font sterlingért a British Museum birtokába. Finom, cikornyás írással írva, túlgazdag ez a biblia pompás vignettákban és arabeszkekben. A fejezetek czimeit és Jézus neve mindenütt aranyos betűkkel tündöklenek. Egy helyen Mózes és Áron alakjai láthatók nyolczadik századbeli viseletben és azt hiszik, hogy Mózes alakja Nagy Károlyt, Ároné pedig Alcoint ábrázolja. — A párisi biblia 1527-ben jelent meg; Xionos pápa parancsára nyomatták és X. Leó pápának van ajánlva. A három velin-papírra nyomott példány egyikét 1789-ben egy angol 12.000 frankért megvásárolta. Ezt a példányt 1842-ben Lajos Fülöpnek ajándékozták, tőle került a francia nemzeti könyvtárba. — A harmadik belemi biblia kilencz pergamentre irt foliókötetből áll. Junot elrabolta ezt a példányt és Párisba vitte, XVIII. Lajos pedig visszaadta a portugall kormányának.

A vakok nyomtatásának feltalálója, Moon dr. halt meg legutóbb Brightonban, 75 éves korában. Moon dr. 1840-ben vakult meg; kevéssel ezután Brightonban azilumot alapított vakok számára, a hol feltalálta és tökéletesítette ismert szisztémáját, a mely a vakoknak az olvasást lehetségessé tette és a mely jelenleg 476 nyelven és dialektusban van használatban.

Oroszország időszaki sajtója. 1893-ban Oroszország sajtója némileg emelkedett, a mennyiben a hírlapok és folyóiratok száma ez évben 743-ról 779-re szökött fel, míg 1892-ben csak 22-vel szaporodott azok száma és a mellett csak 17 szüntette be megjelenését. Az új lapok

közt 48 orosz nyelven jelenik meg, 2 lengyel és 1 német nyelven. Az összes 773 lap közül 623 orosz nyelven van szerkesztve és 156 idegen nyelveken. Naponként megjelenik 113 hírlap, 93 többször egy héten, 221 egyszer hetenkint, 102 többször egy hónapban, 170 havonként egyszer, 54 az év folytán több alkalommal és 26 pontos megjelenési idő meghatározása nélkül. A cenzura ez évben nyolcz hírlapot sújtott büntetéssel.

Az orosz irodalmi termékek statisztikája. 1893-ban Oroszországban, Finnország kivételével, 10,242 kötet 33 millió példányban jelent meg, a mi 654 kötet és 3 millió példány-szaporodást jelent a múlt évhez képest. A művek három negyede orosz, egy negyede idegen nyelven van írva. Legnagyobb számmal van képviselve a vallásos irodalom; ehhez az irányhoz tartozik 1058 kötet 6 millió példányban. Ezután következnek a népies művek és naptárak 702 kötettel, közel 3 millió példánnyal. A kiadott tankönyvek száma 675. Az irodalom többi szakaszába tartoznak: 621 szépirodalmi, 618 orvosi, 464 történelmi 254 jogtudományi, 238 mezőgazdasági, 233 népkönyv, 229 dráma és libretto, 197 technikai, 209 statisztikai mű. Az összes könyveket, mintegy 800 munka kivételével, 13 nagy városban nyomták.

Egy nagybecsű okmánytár pusztulása. A *Sevilla* városában lévő nagyhirű és a maga nemében páratlan *indianus archivumot* végpusztulással fonyegeti a sváb-bogarak és más efféle rovarok elszaporodása. Hogy az »újvilág« négyeszdős esztendő »születési okmányai« megmentessenek az utókor számára, nem marad hátra majd más módszer, mint hogy azokat egy másik épületbe helyezték el.

Az Egyesült-Államok könyvtárai. Amerikában nemrég érdekes statisztikai kimutatás jelent meg az Egyesült-Államok könyvtáraitól. Legtöbb könyvtára van Massachusetts államnak, a melynek 212 könyvtárában 2,760.000 kötet van, tehát minden ezer lakosra 1,233 kötet jut. Uj-Hampshire állam 42 könyvtárában 175.000 kötet van, azaz minden ezer lakosra 464 kötet esik. Illinoisban 42 nyilvános könyvtár van. Magánemberek óriás összegeket adtak az amerikai könyvtárak számára. Így John Crerar három millió dollárt és Newberry két millió dollárt ajándékoztak Chicagó nyilvános könyvtárai számára. Az Astor család New-Yorkban két millió dollárt ajándékoztott a nevére elkeresztelt könyvtárnak. Peabody George Baltimoreban másfél millió dollárt, dr. James Ruck Filadelfiában szintén másfél millió dollárt adott könyvtári célokra.

Írásra szolgáló pálmalevelek. Miként évszázadokkal ennekelőtte, akként használják Indiában még ma is az írópapír helyett különféle fák leveleit és sok tekintetben erre a célra használhatóbbnak is találják. Ezekre a levelekre nem tintával írnak, hanem belekarczolják az irnivalót. Hinduk és shinghalezek könyveiben, melyek britt muzeumokban előtalálhatók, oly lapokkal találkozunk, melyek egy hordó dongáira emlékeztetnek, mivel ezek a talipot és egyéb pálmák egyenes leveleiből vannak vágva. Egy ily könyv 20—30 lapot tartalmaz, melyeken példás rendben foglaltatik az írás s mivel a metszés nyomán a lapok sötétebbek, mint a levél külső részén, az írás rendkívül tisztán olvasható. Két vagy három zsinag tartja össze a lapokat, melyek elefántcsont táblákba vannak kötve s a bekötéseket faragványok díszítik, néha még arannyal és drágakövekkel vannak kirakva, mint azok a kötetek, melyekben annak idején az európaiak az értékesebb kéziratokat gyűjtötték egybe. A pálmalevelekre való írást Indiában már régi idők óta kultiválják s a mizorei mahraja 1495-ből fenmaradt pálmalevélkönyve elég élénken tanuskodik eme lapok tartóssága mellett. Az indiai iskolákban, mivel ott a papír beszerzése nehézséggel jár, szintén tanít-

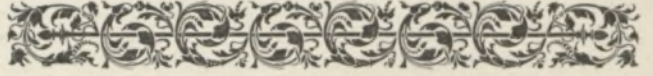
ják a pálmalevelekre való írást és a tanítványok ebben nagy gyakorlatra tesznek szert.

A Magyar Nemzeti Történet tíz kötetben. Milleniumi kiadás. Képes díszmű a művelt közönség számára. Szerkesztő Szilágyi Sándor. Kiadja az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat. Ugy a szerkesztő neve, mint a kiadó társulat elsőrangú volta a legnagyobb biztosíték, hogy e nagy munka a tárgyhoz méltóan lesz készült. A mű több ezerre menő illusztrációval, színes képmellékletekkel, szövegekkel, térképekkel, faksimilékkel s a legkitünőbb festőművészek történeti alkotásainak reprodukálásával. A kiadó társulat legkiválóbb történetiróink közül éppen azokat, kik egy-egy korszak tanulmányozásának szentelték idejüket, közreműködésre szólította fel és így minden egyes korszak megírására egy-egy kiváló erőt nyert meg. Így jött létre a Milleniumi Történet, mint a tudomány színvonalán álló s a mellett bárkinek is élvezhető olvasmányul szolgáló nagyszabású nemzeti vállalat. A mű beosztása a következő: Bevezetés a Magyar Nemzet történetéhez. Irja Vaszy Kólos hercegprímás. I. kötet: Pannónia. Irják: Fröhlich Róbert és Kuzsinszky Bálint. — A Vezérek kora. Irja Marczali Henrik. II. kötet: Az Árpádok kora. Irja Marczali Henrik. III. kötet: Az Anjouk kora. Irja Pór Antal. — A luxemburgi ház. Irják Fejérpataki László, Schönherr Gyula (egyszersmind segéd-szerkesztő) és Czobor Béla. IV. kötet: Mátyás király. — A Jagellók kora. Irja Fraknói Vilmos. V. kötet: Separatio. — Habsburgok és Báthoryak. Bocskay. Irja Károlyi Árpád. VI. kötet: Küzdelem a nemzeti önállóságért. 1608—1690. Irja Angyal Dávid. VII. kötet: II. Rákóczy Ferencz kora. Irja Thaly Kálmán. VIII. kötet: A hanyatlás kora. 1712—1815. Irja Marczali Henrik. IX. kötet: Az újjáébredés kora 1815—1848. Irja dr. Ballagi Géza. X. kötet: A modern Magyarország. 1848—1895. Irja Marczali Henrik. — Milleniumi epilóg. Irja Jókai Mór. Az első füzet november 8-án jelent meg s 12 szövegbe nyomott illusztrációval van díszítve. Kitünően sikerült heliogravure Vágó Pál rajza: A Magyarok Kiew előtt, a többi pedig részint hazai, részint oroszországi leletek s tájképek reprodukciója. Egy füzet ára csak 30 krajczár. Megrendelhető (az első füzet mutatóval is) a kiadó társulattól (Athenaeum könyvkiadóhivatala Budapest, Ferenciek-tere 3.) és minden könyvkereskedéstől.

A magyar nemzet története. Magyarország fennállásának ezredéves ünnepéhez méltóan készül hozzájárulni a budapesti Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedő cég is, mely arra tökélt el magát, hogy hazánk történetéről egy fényes díszművet bocsát közzé. Szalay Józsefnek, a korán elhalt történetirónak négykötetes *Magyar nemzet történetét* új, javított és bővített kiadásban megint hozzáférhetővé teszi a nagy közönségnek. Egyfelől pótolta mindama részleteket, melyek az első kiadásban nem Szalay tollából valók voltak, másfelől átnézte az egész művet, hogy a legújabb történeti kutatások egyetlen fontosabb adata se maradjon benne felhasználatlanul. A szerkesztés munkáját fiatal történetiróink egyik legjelesbikére, dr. Baróti Lajosra bízta a cég s ugyancsak ő ügyel fel a könyv illusztrativ díszére is, mely gazdagság dolgában még a hasonló külföldi munkákat is messze felül fogja mulni. Közel hatszáz ábrázolat fogja a szöveget magyarázni. Ez illusztrációk a technika legújabb vívmányai felhasználásával fognak készülni, úgy, hogy művészi becsük is lesz. Hogy a művet bárki is megszerezhesse, a cég olcsó, 30 kros füzetekben bocsátja közzé a munkát. A kiadóhivatal bárkinek, a ki egy levelező-lapon hozzája fordul, ingyen és bérmentve küldi meg a díszesen kiállított és illusztrált prospektust. Minden hét előfizetőt vagy megrendelőt gyűjtőnek egy tiszteletpéldánnyal szolgál a kiadóhivatal. A megrendelések így cím-

zendők: Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedése, Budapest, Andrassy-út 21.

Az 1848—49-iki szabadságharc története című nagy illusztrált munkából megjelent a 23-ik és 24-ik füzet, igen érdekes tartalommal. E füzetek egykorú képei is igen szépek. Különösen érdekesek az 1849-ben Magyarországon forgalomban levő orosz rubelek hű reprodukciója és Bemnek egy ismeretlen arczképe.

HIVATALOS RÉSZ.

KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRE.

MEGHIVÁS.

A Könyvnyomdászok Szakköre 1894. évi november hó 25-én, vasárnap délelőtt 10 órakor, Stern József vendéglőjében (József-körút 30—32. szám, Rákóczy-tér sarok)

HAVI FŐLOLVASÓ-ÜLÉST

tart, melyre a kör tagjai tisztelettel meghívotnak.

TÁRGYAK:

Láng József (Nagyvárad): A grafikai szakma a lemergi kiállításon.

Firtinger Károly: Művészetünk bölcsőkorából.

Folyó ügyek tárgyalása.

Szakkérdések benyújtása.

Netáni indítványok.

Budapest, 1894. évi november hó 11-én.

A választmány.

A havi főolvasó-ülésre oly szaktársakat is szívesen látunk, kik a Körnek nem tagjai.

A főolvasó-ülés előtt (9—10-ig) a német nemzetközi mintacsereből egy sorozat és a néh. Mederschitzky József által ajándékozott nyomtatvány-gyűjtemény lesz kiállítva, melyeknek megtekintését ajánljuk a Kör t. tagjai figyelmébe.

Pályázat

a Könyvnyomdászok Szakköre részére szükséges *tagsági jegyek* könyvnyomdai úton való előállítására.

A Könyvnyomdászok Szakkörének választmánya 1894. évi november hó 11-én tartott ülésében hozott határozata értelmében, a mult alkalommal meddön maradt tagsági jegyre hirdetett pályázatot ismét megújítja, még pedig a következő feltételek mellett:

1. A tagsági jegy tetszés szerint való (egyöntetű) stilben, a *tilkárnál* (Budapest, Hold-utca 7.) beszerzhető eddigi tagsági jegy szövegével, ugyanennek nagyságára, színes nyomással készítendő.

2. A tagsági jegy *kizárólag könyvnyomdai úton* állítandó elő. A pályázatból *kizártnak* tekintetnek tehát az olyan munkák, a melyekhez a *litografia*, vagy más, nem a könyvnyomdászat keretében tartozó segédeszközök lettek felhasználva. (Chliché-kimelés tekintetéből a bírálathoz beküldött levonatokon *alapszöveggel* a litografiát is igénybe lehet venni, a mely azonban az esetleges kivételnél szintén könyvnyomdai-*lag* állítandó elő.)

3. A tisztlevevonatú s teljeskivitelű pályamunkák — jeligés levéllel ellátva — három példányban, *legkésőbb 1895. évi február hó 25-ig* a Kör titkárához küldendők.

4. A pályamunkákat a Kör szakbizottsága, a Körön kívül álló szakférfiak bevonásával fogja megbírálni. Esetleges kivitelnél megkívánja a Kör, hogy a pályadíjat nyert munkánál a bíráló-bizottság észrevételei figyelembe legyenek véve és azok a szerint módosítottassanak. A pályázatban résztvevők nem lehetnek tagjai a bíráló-bizottságnak.

5. A pályadíj *három darab húszkoronás arany az elsőnek, három darab tízkoronás arany a másodiknak.* (E díjak a két *legjobb*nak talált munkának lesznek kiadva.)

6. A pályadolgozatok levonatai a Kör tulajdonába menvén át, a pályanyertes művet (ha az *abszolút* becsű) a Kör sokszorosíttatni fogja s az kizárólag csak a Kör által lesz használható. A pályadíjat nem nyert dolgozatok jeligés levelei meg fognak semmisítettetni.

Felhívjuk e pályázatra úgy a fővárosi, mint a vidéki szaktársak figyelmét s kérjük a magokat erre hivatottaknak érző szaktársainkat, hogy munkáikkal a pályázatban résztvenni sziveskedjenek.

Budapest, 1894. évi november hó 11-én.

A Könyvnyomdászok Szakköre
választmányának megbízásából:

Tichy Akos,
titkár.

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszédésénél a lehető legnagyobb buzgóságot fejtsek ki és a beszédett tagdíjakat az üzletben alkalmazott *összes szakköri tagok* névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte, vagy pedig *Wolff Antal* egyleti küldöncz utján, *Rencsisovszky Ferencz* szakköri pénztáros-hoz (VI., Csengery-utca 49., II. 22.) lehetőleg minden hó 12—15-éig.

Figyelmeztetjük a t. tag urakat, hogy a *Magyar Nyomdászok Évkönyvét* csak azok kapják, kik legalább *augusztus óta tagjai a Körnek.* A hátralékban levőket pedig arra figyelmeztetjük, hogy igyekezzenek hátralékaikat törleszteni, mert választmányi ülés határozata értelmében csakis azok kapnak Évkönyvet, kik *bezárólag novemberig* kiegyenlítették tagsági díjaikat.

A Szakkör t. tagjait kérjük, hogy mindennemű kondícióváltoztatást, úgy az abba való be-, mint kilépést, haladéktalanul adjanak tudtul a kör pénztárosának, mert csak így kaphatják meg pontosan az őket megillető kiadványokat és meghívókat. Elég erre a célra egy egyszerű levelezőlap.

Értesítés. *Divald K. és fiai* cég (hatvani-utca 1.) és *Kurzweil Frigyes* fényképész (Dorottya-utca 11. szám) Körünk tagjainak és családtagjainak fényképek készítésénél az alább feltüntetett rendes árszabályukból *33%-nyi engedményt adnak*, mit azzal hozunk tudomásra, hogy e kedvezmény igénybevételénél mindenkor a tagsági jegy mutatandó fel igazolásul. — A rendes árszabály a következő: 12 db. Mignon-kép 3 frt, 6 db. 2 frt (csakis felnőtteknek); 12 db. visit-kép 7 frt, 6 db. 4 frt, 3 db. 2 frt 50 kr.; 12 db. kabinet-kép 14 frt, 6 db. 9 frt, 3 db. 6 frt 12 db. Makart-kép 20 frt, 6 db. 12 frt, 3 db. 9 frt; 12 db. boudoir-kép 25 frt, 6 db. 14 frt, 3 db. 10 frt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Vidéki körtag. A fali naptárnak csak Budapesten 20 krajczár az ára, vidékre már a portót is számítjuk, azaz egyenkint 5 krt. Ha többen rendelnek együttesen, legjobb az utánvételes küldés, így rendeltek már több vidéki tagjaink is.

Névtelen. Nem csudálnánk, ha cikket küldött volna be névtelenül. Azt azonban nem értjük, miért nem meri megmondani nevét egy olyan levélben, a melyben valamit *kérdez.* Nem is volna kötelességünk soraira válaszolni; de mivel *szakköri tagnak* nevezi magát, hát megmondjuk, hogy a fali naptár végett, ha olyan üzletben áll, a hol bizalmi férfiú van, elég, ha annál jelenti be, hogy ilyenre szüksége van; fizetni azonban csak majd akkor kell, ha a naptárt már megkapta. Ha pedig ön egyedül körtag abban az üzletben, úgy bizony személyesen vagy egy levelező-lapon jelentsen be szándékát a kör titkáranál.

D-y K-ly (honvéd) *Beszlerczebánya.* A Szemlét rendesen küldeni fogjuk, míg csak le nem veti a baka-mundért. A kérdezett új czime: *K-s Á-d, VII., csömöri-út 121., Bély-villa, földszint.*

A GRAFIKAI SZEMLE

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

egész évre 2 frt = 4 korona,
félévre 1 frt = 2 korona.
Egyes szám ára 20 kr. =
40 fillér.

Az egyes számok nyomdánkenti
elárusításával a fővárosban
KUBIN J. colporteur van megbízva.

HIRDETÉSEK ÁRA:

egész oldal 12 frt = 24 kor.,
féloldal 7 frt = 14 korona,
negyed oldal 4 frt = 8 kor.,
nyolczad oldal 2 frt 50 kr.
= 5 korona.

Tizenkétszeri közlésnél 30, hat-
szori közlésnél 15% engedtetik.

A lap papirosa Dávid K. és Fiától. — Szövegírás az Első Magyar Betűöntőde-Részvény-Társaságtól.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V. ker., Hold-utca 7. sz.

Kiadó-tulajdonos: a Könyvnyomdászok Szakköre.

Felelős szerkesztő: TANAY JÓZSEF. * Főmunkatárs: BAUER JÁNOS M.

A Könyvnyomdászok Szakkörének kiadásában december elején megjelenik a

NYOMDÁSZOK

1895. X. évfolyama. ÉVKÖNYVE

Szerkeszti:
Gelléri Mihály

Ára szép vászonkötésben helyben 60 kr., vidékre 67 krajczár.

Gyűjtőknek 10 példány után egy tiszteletpéldány jár.

Az 1887—1894. nyolcz évfolyam ára együtt rendelve 3 frt 50 kr., egyenkint 50 kr.

Megrendelhető e lapok kiadóhivatalánál: Budapest, V. hold-utca 7. szám.

A vidékről minden egyes példányért 67 krajczár küldendő.

Tömöntőde
Galvanoplasztika

A. Numrich & Co. Lipcse

BETŰÖNTŐDE, RÉZLÉLIA
és
RÉZBETŰK GYÁRA.

★

A t. nyomdatulajdonosok figyelmébe ajánlja termékeit szükségleteik beszerzésénél.

A legkitűnőbb kemény évez, igen olcsó árak és méltányos fizetési feltételek.

Próbákkal kívánatra szívesen szolgálnak.

Cs. és kir. szab.

HERMANETZI PAPIRGYÁR
RAKTÁRA

Budapest, V. ker., Arany János utca 8. sz.
(Alapított 1829. évben).

Levél-, könyv-, nyomda-, boríték-,
író-, karton-, rajz-, csomagoló- és
göngypapírok.

Merített író-, okmány- és könyvpapírok.

Másoló-, selyem- és virág-selyempapírok.

★

Itatós-, szűrle- és mindennemű
merített nyomdapapírok.

Mindennemű lemezek stb. Papirzacsógyár.

GANZ és TÁRSA

Vasöntő és Gépgyár Részvény-Társulat
BUDAPESTEN.

Különleges gyártmányai: TELEFON 1200.

Vas- és aczelöntvények,
Gáz- és petróleum-motorok,

álló vagy fekvő, egy vagy két hengerrel.
Gázmotoraink következő előnyökkel bírnak: olcsó ár, igen kevés gáz-fogyasztás, a tolattyú elhagyása, kis térfogat, csekély súly, nyugodt s egyenletes járás, javítás csak ritkán fordulhat elő s ez is igen egyszerűen és könnyen eszközölhető.

Turbinák

a helyi viszonyok szerinti szerkesztve, pontos szabályozással.

Transmissiók

(közlőművek) és mindennemű építési és gépészeti munkák.

Elektromos világtást berendezés és erőátvitel nagyobb távolságra is, saját kibővíthet rendszerük szerint.

Papír- és farost (cellulose) gyártására szolgáló gépek.

647. sz.

Könyv- és könyvmdai
színes és fekete festékek gyára.

Huber Mihály
ALAPITTATOTT 1780-BAN.
München és New-York.

Kizárólagos képviselői Magyarország és a keleti tartományok részére

Fuchs Dávid
Budapest

IV. kerület, Újvilág-utca 6. sz.

Eme dűsan felszerelt raktárból bárminemű megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Árjegyzékekkel és nyomásmintákkal kívánatra készséggel szolgálnk.

Chemigrafiai műintézet

CZINKOGRAFIA

Divald Károly

Fényképészeti Műintézet

BUDAPEST

IV., KOSSUTH-UTCZA 1. SZ.

FERENCZIEK BAZÁRA.

Készít kifogástalan kivitelben

AUTOTYPIAI CLICHÉKET

rézre, zománcozott felülettel.

☆

Árak jutányosak. * Minták kívánatra ingyen.

BETŰ- ÉS TÖMÖNTŐDE.

Folytonos készletben tart szerb és héber betűket, körzeteket és kizárásokat, nyomdai szerelvényeket, betűszekrényeket és állványokat, a leggyorsabban készítve és legjobb minőségben kiállítva.

FISCHER és MIKA

Nagy választékot tart a legkülönbélebb czélszerű és divatos

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBÓL.

Klvállal igen jutányos áron egész nyomdai berendezéseket.

Budapest, Király-utca 83. sz.

ÁLLAMILAG KEDVEZMÉNYEZETT

Első Magyar Könyv- és Könyomdai

Festék-Gyár

Kurzweil János és Társa

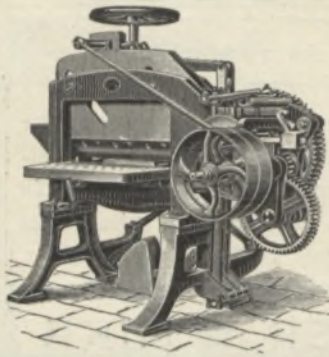
Iroda és raktár: **BUDAPEST** Gyárak: IX., Márton-u. 19. és Vendel-u. 17.
V. ker., Hold-utca 23. szám.

Ujság-, mű-, illusztráció-, díszmű- és mindenféle színes festékek,
kenezék, bronzok.

VEGYMŰSZAKI ÉS VEGYÉSZETI TERMÉNYEK KÉSZÍTÉSE.

»Patent« gelatin-hengeranyag stb.

A TEMESVÁRI KIÁLLÍTÁSON EZÜST ÉREMMEL DÍJAZVA.

TELJES GÉPBERENDEZÉSEKET

(légszesz- vagy petroleum-motorokkal, transmisiókkal stb.)

Kő- és könyvnyomdák, litografiai műintézetek, könyvkötészetek, papirdobozkészítő-gyárak, játszókártya-gyárak, papir- és kéregpapir-gyárak, színes papirt előállító gyárak, album-gyárak, dombornyomó-intézetek stb. stb. részére utólérhetlen szép kiállításban és a legjobb szerkezetekkel szállít

Krause Károly gépgyára, Lipcsében.

Képviselők Ausztria Magyarországon: Paul Beckert Wien, IV., Starhemberg-Gasse 24. és Galitzenstein H. Budapest, VI., Hajós-utca 33-35. sz., a kiknél mintaraktárak is vannak.

Chemigrafiai műintézet.

FISCHER LIPÓT BUDAPEST

IV. ker., Ujvilág-utca 12. szám.

Clichéket, árjegyzékek, könyvek,
hirdetések s nyomtatványok képes
kiállítására

kifogástalan kivitelben, gyorsan és leg-
olcsóbb árakon készít.

★
Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek.

A GRAFIKAI SZEMLE

1894. ÉVFOLYAMÁHOZ

DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁK

(kék és piros színben)

Előjegyezhetők a kiadóhivatalnál. Ára vidékre
67 kr., helyben 60 kr.

*Fabriken von Druckfarben,
Wassermaße, Feinissen*

Beit & Philippi, Hamburg

*Silberfabriken:
Stassfurt, London, Mailand, Brüssel*

Vezérképviselőség
és gazdagon felszerelt raktár

MÜLLER TESTVÉREK, BUDAPEST

V. ker., Bálvány-utca 11. sz.

A cég készít fekete és
színes

**Könyv- és könyvmdai
festékeket**

Hammonia hengeranyagot
KENCZÉKET.

Képviselő az osztrák-magyar mon-
archia többi részére:

FRIEDRICH POLAGSEK

Wien, Favoritenstrasse 14.

Főraktár és iroda:

Főraktár és iroda:
Wien, Favoritenstrasse 14.

GÉPGYÁR Különlegességek az öntőde, rézféniagyártás töm-
öntőde és galván-lemezek minden szükségleti kellekeiből
s a nyomdai szakmába vágó minden műszerekből

KÜSTERMANN & COMP.
BERLIN, N. 20.

UJ COMPLETT ÖNTŐ-GÉPEK.
Fülmulhatlan, utól nem ért munkaképességgel. Pontos
magasság, csekély anyag-vesztéség.

1887-1894. évfolyam.

Legalkalmasabb és leg-
hasznavehetőbb
ajándék tanon-
czoknak

Magyar Nyomdászok Évkönyve

A
nyolcz
évfolyam
ára együttesen
megrendelve 3 frt
50 kr., egyenkint 50 kr.
Megrendelhető a Gr. Sz. kiadó-
hivatalánál Budapest, Hold-u. 7.

BÖLE JÓZSEF
NYOMDAI ASZTALOS

BUDAPEST, VIII., VAS-UTCZA 7. SZ.

Ajánlja magát különösen **könyvnyomdatulaj-
donosoknak szedőszekrények** s egyéb nyom-
dai berendezések elkészítésére.

Regálisok és szekrények állandóan raktáron vannak és
azonnal szállíthatók.

*Nyomdai szekrény- és állvány-javításokat és vidéki meg-
rendeléseket pontosan eszközöl.*

Géplevelboríték * Gyászlapok

Névjegy-karton

Gyári főraktár Magyarország részére :

GOLDZIEHER GÉZA

BUDAPEST

V. kerület, Arany János-uteza
20. szám alatt.

A MYRTLE MARK kapható minden papirkereskedésben.

Legjobb és legkitünőbb
minőségű

Papírárúk.

WEINWURM ANTAL
fényképész,
első magyarországi chemi-
graphiai műintézete.
Budapest, Károly-u. 3.

Készít mindennemű horganyedzésű duczot autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia útján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithografia útján a legjutányosabbban s pontosan sokszorosíthatnak.

Külön berendezés háson kívül fényképfelvétele.

Rust J. H. és Társa
BETÜÖNTÖDÉJK ÉS MŰSZAKI GYÁRA
BÉCS, V KERÜLET, GRIESGASSE 10.

Nyomdai teljes felszerelések, bárminő nyelvű betűk, körzetek, ékítmények, rézléniák és vignetták.
Mérsékelt árak. * Többszörösen kiliűntelve. * Szolid kivitel.

Wörner J. és Társa

Gépgyár és Vasöntöde Budapesten.

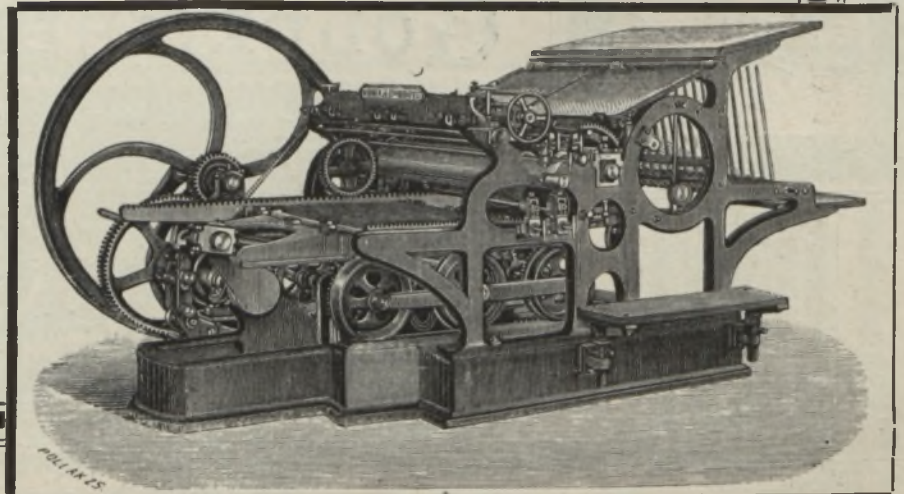
Készít: Egyszerű és kétfős gyorsajtókat. — Kétszinyomású gyorsajtót. HUNGARIA láb- és kézihajtásra berendezett gyorsajtókat. Amerikai rendszerű tégelynyomású gyorsajtókat.

Papírvágó- és lyukasztógépeket. Aranyozó prést könyvkötőknek. Símitó és csomagoló préseket. Töm-
öntő-készülékeket.

Minden e szakba vágómunkák és javítások elvállaltatnak.

Betűszekrények és állványok.

Körforgású nyomógépek a legújabb szabadalmazott rendszer szerint.

RÉZLÉNYIA-GYÁR.

★
H. Berthold

BERLIN

Sw., Belle-Alliance-Strasse 88.

★
NYOMDABERENDEZÉSI ESZKÖZÖK.

Mintákat és árjegyzékeket ingyen
és bérmentve küld.

★
PONTOS KIVITEL ÉS JUTÁNYOS ÁRAK.

A körzet a cég gyártmánya.

Könyv- és könyvmdai
festékek gyára.

WÜSTE F.

— BÉCS —

I., Kolowratring 9. szám.

GYÁRT: Fekete és színes, kő-
és könyvnyomdák részére,
valamint réznyomáshoz szük-
séges mindennemű és színű

festékeket,

hengeranyagot
és
firniszt.

Szükség esetén

Postapapírokban: fehér és színes, Bankpost, ivrét, negyed és nyolczad alakban, vonalozva és koczkázottan;

Író és fogalmazó papírok: irodai, posta és minden alakban;

Okmány- és könyvpapírok;

Nyomató papírok: famentes, középfinom és közönséges, ujságok, folyóiratok és könyvek, zeneművek és könyvmdai munkák részére;

Ilustrációk nyomtatására szolgáló papírok amerikai módszer szerint előállítva: díszművek, fény- és színnyomatok, metszetek részére;

Színes papírok: borítékok, falragaszok, ujságmellékletek stb. számára;

Karton-papírok: fehér, színes és levelező-lapkarton a legnagyobb választékban;

Rajz-papírok: tekercsek és ívekben;

Itatós- és szűrlepapírok;

Csomagoló és göngyölő papírok: minden célokra;

Fénylemezek (posztónyirólemezek) és mindennemű

Lemezekben

kérem szíves megbízásaival hozzám fordulni.

MOIRET F. ÖDÖN

PAPIRNAGYKERESKEDÉS
ÉS GYÁRI PAPIRRAKTÁR

Budapest, V. kerület, Gyapju-uteza 6. szám.

MECHANIKAI MŰHELY

ÓLOMZÁRGYÁRTÁS

Tömöntöde
és

Galvanoplastika

ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTÖDE

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

Telefon 450.

BUDAPEST

VI., Desseffy-utca 32. sz.

Egész Nyomdai Berendezések

* * * * *
jutányosan és gyorsan foganatosíttatnak.Folyton dúsz raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és
bolgár ékezetű

KÖNYV- ÉS CZÍMIRÁSOKBAN

továbbá

Körzetek és Kizárások

A LEGKÜLÖNFÉLEBB ÉKITMÉNYEK

és egyéb

Nyomdai felszerelvényekben.

E lap szövege az öntöde belülével nyomtatott.

Nyitra. Huszár István. Iritzter Zsigmond. Özv. Neugebauer Anna. Reicheles Lipót.	Putnok. Gaertner Ignác.	Szakolcza. Skarnitzl József Örökösei.	Szerencs. Simon József.	Turóc-Szt-Márton. Magyar nyomda. Részvény-nyomda.
Oravicza. Kehrer C. Wunder Károly.	Resicza. Eisler József. »Hungária« könyvnyomda.	Szarvas. Sámuel Adolf. Szikés Antal. Sápszky János.	Szigetvár. »Corvina«-nyomda (tulajd. Fried Dávid).	Ujpest. Kaczander és Fuchs. Steiner Károly.
Orosháza. Altstädter M. J. Kellner Albert. Veres Lajos.	Rimaszombat. Gyórfy P. G. Rábely Miklós.	Szász-Régen. Burghardt Rezső. Sebesch Károly.	Szilágy-Somlyó. Böllöni Sándor.	Ujvidék. Fuchs Ágoston. Hirschenhauser Benő. Miletics Szvetozár. Pajevics Arzén. Popovics Testvérek. Szerb kolostorok könyv nyomdája.
Ó-Becse. Löwy Lajos.	Rozsnyó. Kovács Mihály.	Szász-Sebes. Stegmann János.	Szolnok. Bakos Istvánné. Fuchs Lipót. Hay Fülöp. »Szolnoki Híradó« ny. Wachs N.	Ungvár. Gellisz Miksa. Jäger Bertalan. Lévai Mór. Székely és Illés.
Ó-Kanizsa. Schwarz A.	Rózsashegy. Salva Károly.	Szatmár-Németi. Molnár János. Nagy Lajosné. »Pázmány« könyvnyomda. Litteczky Endre »Szabad- sajtó« nyomdája.	Szombathely. Bertalanffy József. Fekete István. Gábrriel Ágoston. Seiler H. Özvegye.	Ujverbász. Berkovics Márk fiók- nyomdája.
Ó-Orsova. Handl József. Orsovai könyvny. r.-t.	Salgó-Tarján. Friedler Ármin.	Szeged. Bába Sándor. Endrényi Imre. Endrényi Lajos. Engel Adolf. Fürtös Testvérek. Várnai Lipót.	Tab. Pfeifer Ignác.	Vác. Mayer Sándor. »Hunnia« nyomda (tulajd Kohn Viktor).
Ó-Széplak. Nyittravölgyi Gazd. Egylet nyomdája.	Sárbogárd. Spitzer Jakab.	Szeghalom. Kovács Antal.	Tapolcza. Löwy B.	Vág-Ujhely. Brück Samu. Horovitz Adolf.
Paks. Rosenbaum Miksa E.	Sárospatlak. Ev. ref. főisk. nyomdája : Steinfeld Jenő.	Szegvár. Jördens Testvérek. Horeth Frigyes.	Tata. Engländer Jakab.	Versecz. Kirchner J. E. Özvegye. Kassanovits M. Kehrer Lajos. Wettl és Veronits.
Pancsova. Jovanovics Testvérek. Kosanics M. Miklós. Wittigschlager Károly.	Sárospatak. Ev. ref. főisk. nyomdája : Steinfeld Jenő.	Selmeczbánya. Jörges A. Özvegye.	Temesvár. Csanád egyházmegyei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi szövet- kezeti nyomda. »Délmagyarországi Köz- löny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Kiss L. Mangold Sándor. »Posaunec« nyomdája. Rác M. Stern Gusztáv. Stéger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unione«-könyvnyomda (tul. Ifj. Steiner Károly).	Veszprém. Krausz A. Fia. »Petőfi« nyomda. Egyházmegyei könyvny. Zala-Egerszeg. Özv. Tahy Rozália. Breisach Samu.
Pápa. Goldberg Gyula. Nobel Ármin. Reform. főisk. nyomda	Segesvár. Jördens Testvérek. Horeth Frigyes.	Sepsi-Szt-György. »Jókai« részv.-nyomda.	Terézváros. Csanád egyházmegyei nyomda. Csendes J. Délmagyarországi szövet- kezeti nyomda. »Délmagyarországi Köz- löny« nyomdája (tul. Magyar D. S.) Kiss L. Mangold Sándor. »Posaunec« nyomdája. Rác M. Stern Gusztáv. Stéger Ernő. Uhrmann Henrik. Veres Samu. »Unione«-könyvnyomda (tul. Ifj. Steiner Károly).	Zenta. Klenóczky József. Schwartz Sándor. »Zentaí Hirlap« nyomdája
Pécs. Lyceumi nyomda. Taizs József. Taizs M. Özvegye. Telegdi Ármin.	Siklós. Löwy Miksa. Harangozó József.	Székhelyid. Kohn Sámuel.	Tolna. Selly József.	Zilah. Seres Samu.
Pécska. Ruber István.	Sopron. Breiner E. és Fia. Litfass Károly. Romwalter K. és Fia. Reininger Ármin. Blum Ármin.	Székesfejérvár. Kaufmann Fáni. Márián György. Singer E. Számmer Imre. Számmer Kálmán. »Székesfeh. és Vidéke« ny. »Szabadság«-nyomda, (tul. : Zelei Imre).	Tolna-Tamási. Jeruzsálem Ede.	Zólyom. Nadosy G.
Perjámos. Pirkmayer Alajos.	Stájerlak. Rose V.	Szemecz. Fischer Náthán.	Torda. Pollak Mórlicz. Harmath Józsefné, Török-Szt-Miklós. Rubinstein Sándor.	Zombor. Bittermann Nándor. Oblát Károly Rubinstein N.
Petrozsény. Figuli és Társa.	Sümeg. Horvát Gábor.	Szentes. Sima Ferencz. »Szentes és Vidéke« nyom- dája.	Trencsén. Gansel Lipót. Skarnitzl Fr.	Zombolya. Wunder Rezső.
Pöstyén Gipsz H.	Szabadka. Bittermann József. Schlesinger Sándor. Székely Simon. Krausz és Fischer. Petrovits Dusan dr.	Szenicz. Bezso János és Társa.		Zsolna. Áldori Manó.
Pozsony. Alkalay Adolf. Angermayer Károly. Bick Ábrahám. Brég János. Freistadt Mór. Grünsfeld Lipót. Stampfel, Éder és Társa. Schönberger Bernát. »Westungarischer Grenz- bote« nyomdája. Wigand K. F.	Szamos-Ujvár. Gör. kath. egyházmegyei nyomda. »Aurora« nyomda.	Szered. Sterner Dávid.		

Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

HORVÁT- ÉS SZLAVONORSZÁGBAN.

Belovár. Fleischmann F. Kolešar N.	Illok. Wortmann A.	Petrinja. Benkó Károly.	Varasd. Platzer József. Stiefler J. B.	Granitz Ignác. Hühn Gyula. Kralj Iván. Jovanović Pajo. Kugli és Deutsch. Rulió Ferencz. Scholz Antal »Národne Novine« ny.
Broód (Sz. m.). Schulmann H.	Kaproncza. Kostinčar K.	Pozsega. Klein Lipót.	Vinkovce. Laubner Károly.	Zengg. Luster Hubert.
Diakovár. Egyházmegyei nyomda.	Karlócza. Pavlović K.	Ruma. Wagner J.	Virovica. Habianec F.	Zimony. Grabovački M. Sopron A. Baics S.
Eszék. Laubner Károly. Pfeiffer Károly. Schaffer Alajos.	Károlyváros. Hauptfeld Károly.	Sziszek. Fanto Adolf. Jünker F.	Virje. Ljubić N.	Zsid. Manković P.
Gospic. Zupan M.	Körös. Neuberg Gusztáv.	Susak. Grosse küstenländische Buchdruckerei.	Vukovár. Jancsik E.	
	Mitrovicza. Mitroviczai horvát könyv- nyomda-részv.-társaság. Trumić Konstantin.	Uj-Gradiska. Bauer Mór.	Zágráb. Albrecht K. Brusina Antal. Részvény-nyomda.	

A könyvnyomdász- és betűöntő-segédék egyletei.

Magyarország.

Magyarországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. KÖZPONTI VEZETŐSÉG: Budapest, VIII., Stáhly-utca 1. Elnök: Czettel Gyula; számvivő (pénztárnok): Steiner Adolf; hivatalnokok: Novitzky László, Zaka Lajos. — KERÜLETEK: **Arad:** Elnök: Muskát B.; pénztárnok: Lövey Nándor. **Brassó:** Elnök: Feminger Károly; pénztárnok: Merkl János. **Debreczen:** Elnök: Kenderessy Lajos; pénztárnok: Török Ferencz. **Kassa:** Elnök: Rosa Viktor; pénztárnok: Streck A. Béla. **Kolozsvár:** Elnök: Gombos Ferencz; pénztárnok: Kujedán Gyula. **Nagy-Várad:** Elnök: Freund Gyula; pénztárnok: Grósz Mór. **Pécs:** Elnök: Taizs József; pénztárnok: Safcsák Rezső. **Szeged:** Elnök: Zeisler M.; pénztárnok: Schwarcz Ferencz. **Temesvár:** Elnök: Freta János; pénztárnok: Doraszil Ferencz.

Nagyszombati könyvnyomdászok egylete. Elnök: Binder Lajos (Mészáros-utca 47).
Pozsonyi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Székhely: Pozsony. Elnök: Kalteisz J.; pénztárnok: Hampel Mihály.

Szaktárs-körök a fővárosban.

Könyvnyomdászok Szakköre.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-társaság).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők jótékonyági köre.

Elnök: Concha Károly (Hornánysky V. könyvnyomdása, V., Arany János-utca 1).

Budapesti gépmesterek és nyomók köre.

Elnök: Spizkopf Ferencz (Kosmos-nyomda, Aradi-utca 8.)

Budapesti hírlapszedők köre.

Elnök: Lipták Lajos (Athenaeum-nyomda).

Budapesti betűöntők köre.

Elnök: Feldmann I. Pál (Fischer és Mika betűöntődjé).

Budapesti könyvnyomdászok és betűöntők hitel-szövetkezete.

Elnök: Schwind Béla (Pesti Lloyd-Társulat könyvnyomdása).

»Ébredés«-dalkör.

Elnök: Tanay József (Pesti könyvnyomdász-társaság).

»Typographia«-dalkör.

Elnök: Galateo Béla (Államnyomda).

Szaktárs-körök a vidéken.

»Typographia«-dalegylet Temesvár.

Elnök: Freund Gyula, nyomdatulajdonos.

Horvát- és Szlavonország.

A horvát-szlavóniai könyvnyomdászok egylete. (Hrvatsko tipografsko društvo za Hrvatsku i Slavoniju). Elnök: Timot István (Részvénynyomda), Zágrábban.

Ausztria.

Alsó-Ausztria. Az alsó-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Mies Károly. Egyleti helyiség: Bécs, VII., Zieglergasse 25.

Bukovina. A bukovinai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Witiuk János, Czernowitz, az Eckhardt-féle nyomdában.

Csehország. A csehországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. »Typografická Beseda«. Elnök: Krunert Károly, Prága, Inselgasse 24.

Felső-Ausztria. A felső-ausztriai könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Herzog János (az »Arany szarvas« vendéglőben, Hirschgasse) Linzben.

Gácsország. Galicziai könyvnyomdász-egyesület. (Towarzystwa drukarzy), »Sila« (Erő), Krakóban. — Könyvnyomdász- és kőrajzoló-egylet (Towarzystwo drukarzy i litografów) »Ognisko« Krakóban. Előbbi egyletnek elnöke: Szyjowski András, utóbbi Machalski Tódor, mindketten az I. egyesületi nyomdában. Egyleti helyiség: Ringplatz 12, III.

Karintia. A karintiai könyvnyomdászok, kőrajzoló és könyvnyomók egylete. Az egylet elnöke: Pressien Ferencz (Bertschinger-féle nyomda), Klagenfurtban.

Krajna. A krajnai könyvnyomdászok, kőrajzoló és könyvnyomók egylete. (Društvo tiskarjev, kamnopicsev in kamnotiskarjev na Kranskem.) Elnök: ifj. Hriber Ferencz, (katholikus könyvnyomda), Laibachban.

Morvaország. A morvaországi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Klima Károly, Thalgsasse 5, Brünnben.

Salzburg. A salzburgi könyvnyomdászok betegsegélyző-egylete. Elnök: Reyer Ferencz (Oellacher-féle könyvnyomda), Salzburgban. — A salzburgi könyvnyomdászok önképző-egylete. Elnök: Pelikán János. (Pustet-féle könyvnyomda), Salzburgban.

Stájerország. A stájerországi könyvnyomdászok és betűöntők segélyező-egylete. Elnök: Dröszler Flórián. (Withalm-féle könyvnyomda), Grácban.

Szilézia. A sziléziai könyv- és kőnyomdászok és rajzoló egylete. Székhely: Troppau. Elnök: Hoffmann János, Teschnerstrasse 5.

Tirol és Vorarlberg. A tirol és vorarlbergi könyvnyomdászok és betűöntők egylete. Elnök: Zemmer József (Rauch-féle könyvnyomda), Innsbruckban.

Európa többi országai.

Belgium. Fédération typographique. (Belgischen Bockdrokkersbond.) Elnök: Laslovski Kajetan.

Bulgária. A bulgáriai könyvnyomdászok egylete. (Bigarsko Typografsko društvo.) Elnök: Colakow Tódor, »Državen Vestnik« kiadóhivatala, Szófiában.

Dánia. Typografiske Forening i København. Elnök: Peterson V., Bordings Bogtrykkeri, Nybrogade 12, Kopenhága. — Dansk typografisk Forening. Elnök: Rasmussen H. F. (a »Kolding Folkeblad« nyomdája), Kolding (Jütland).

Franciaország. Fédération française des travailleurs du livre. A központi bizottság titkára Keufer A., székhelye: Páris, 15, Rue de Savoie. Állandó elnök nincs.

Luxemburg. Luxemburgi nyomdász-egylet. (Association typographique de la Ville de Luxembourg.) Elnök: Bous Gusztáv, St.-Paulus-nyomda.

Németország. A német könyvnyomdászok segélyegylete. Elnök: Döblin Emil, Solmsstrasse 31., III., Berlin SW. — Elzász-Lotharingia könyvnyomdászainak és betűöntőinek segélyegylete. Elnök: Hans Fr., Blygonsstrasse 24, II., Strassburg-Neudorf.

Norvégia. Norsk Centralforening for Bogtrykkere. Elnök: Schulze F. P., »Dagbladet« nyomdája Kristianiában.

Olassország. Associazione fra gli operai tipografi italiani per l'introduzione e l'osservanza della tariffa. Elnök: Sgr. Angelo Carugati, tipografia Operaira, Corso Vittorio Emanuele 12—16; egyleti helyiség via Rovello 1, Milánóban.

Oroszország. Nyomdásztársaság Rigában. A levelek Wagner Józsefhez, Häcker-féle nyomda, címzendők.

Románia. »Gutenberg«, a nyomdamunkások általános, kölcsönös segélyező-egylete. (Societate generala de ajutor reciproc a lucratorilor tipografi din România.) Elnök: Nicolae Jonescu, Socecu-nyomda, Strada Berzii 136, Bukarest.

Svájc. Svájci nyomdász-szövetkezet. Központi elnök: Unteregger H., Brunnenbergerstrasse 8., St.-Gallenben. — Société fédérative des typographes de la Suisse romande. Központi elnök: Ott Károly, a »National« nyomdájában Chaux-de-Fonds-ban.

Svédország. Svenska Typografförbundet. (Svéd nyomdász-egyesület). Elnök: G. Edin, »Aftonbladet« Stockholmban.

Szerbia. Szerb nyomdászok egylete. (Družina tipografskih radnika u Srbiji.) Elnök: Konstantinovič György, Belgrádban.

A többi egyletek vagy egyáltalán nem, vagy csak részben állanak velünk kölcsönösben.